

**OKUL YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİN
ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİME KARŞI ALGISI**

**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Gülsüm MARANGOZ

**EĞİTİM TEKNOLOJİSİ DALINDA YÜKSEK LİSANS DERECESESİ İÇİN
GEREKLİ ÇALIŞMALAR YERİNE GETİRİLMİŞTİR**

HAZİRAN 2014

Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Yrd.Doç. Dr. Sinem VATANARTIRAN

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisan derecesinde bir tez olarak gerekli çalışmaları yerine getirdiğini onaylarım.

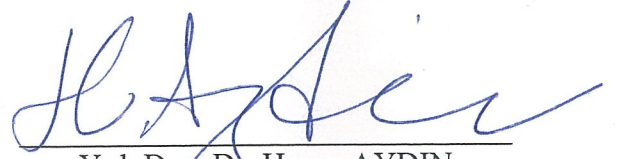
Yrd. Doç. Dr. Yavuz Samur

Koordinatör

Okuduğumuz bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak onaylanması, düşünçemize göre, amaç ve kalite olarak tamamen uygundur.

Doç. Dr. Tufan ADIGÜZEL

Yardımcı Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN

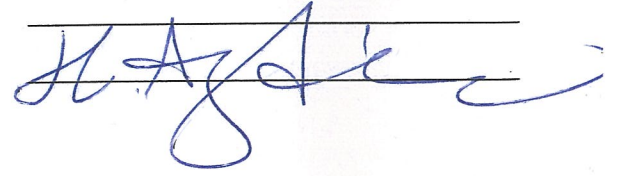
Tez Danışmanı

Komite Üyeleri

Doç. Dr. şirin KARADENİZ

Doç. Dr. Tufan ADIGÜZEL

Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad :

İmza :

ÖZ

OKUL YÖNETİCİLERİNİN VE ÖĞRETMENLERİN ÇOKKÜLTÜRLÜ EĞİTİME KARŞI ALGILARI

Marangoz, Gülsüm

Yüksek Lisans, Eğitim Teknolojisi Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi :Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN

Haziran 2014, 78 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, çokkültürlü eğitim hakkında, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin algılarını incelemektir. Araştırma nicel ve nitel yöntemlerin beraber kullanıldığı karma metot tasarımına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sorularına cevap vermek amacıyla Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek seçilen örneklem dâhilinde 420 katılımcıya uygulanmıştır.

Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği'nin güvenilirliği için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve bu katsayı .90 olarak bulunmuştur. Elde edilen katsayı ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliliği 420 katılımcıdan elde edilen verilerle yapılan faktör analizi ile belirlenmiştir. Verilerin ve örneklemin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirtmek için Kaiser- Meyer Olkin (KMO) testi uygulanmıştır ve KMO katsayısı .95 bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçekteki 20 maddenin tek boyutu için varyansın %44'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Soruların açık uçlu sorular içerik analizi yöntemi ile derinlemesine analiz edilmiş, yorumlanmış ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitime karşı algılarının yüksek düzeyde olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çokkültürlülük, Çokkültürlü Eğitim, Okul Yöneticilerinin Algıları, Öğretmenlerin Algıları.

ABSTRACT

The Perception of School Administrators and Teachers Towards Multicultural Education

Marangoz, Gülsüm

Master's Thesis, Master's Program in Educational Technology

Supervisor :Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN

June 2014, 78 Pages

The aim of this research is to investigate the perception of school administrators and teachers who work at primary and secondary school about the multicultural education. This research was carried out according to the mixed method in which quantitative and qualitative techniques were used together. In order to answer the research questions, multicultural education scale was developed. This scale was applied to 420 participants with the chosen samples. Firstly, Cronbach Alpha Internal Consistency coefficient was calculated for the reliability of Multicultural Education Perception Scale and then this coefficient was found as 90. The obtained coefficient has shown that the scale is a reliable measurement. The Construct Validity of measurement was determined with the factor analyze which was made with the data obtained from 420 participants. Kaiser Meyer Olkin was applied to indicate whether the data and the sample are convenient to the factor analyze or not and then KMO coefficient was found as 95. At the end of the factor analyze, it was determined that the variance explains % 44 percent for one dimension of 20 questions in scale. Asked open-ended questions was surveyed in detailed, interpreted and evaluated by the way of content analyze method. At the end of those evaluations, it was understood that the school administrators and teachers have a high positive perception about the multicultural education.

Key Words: multiculturalism , multicultural education, the perception of school administrators, the perception of teachers.

Sevgili Aileme...

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimi ile başlayan ve sonrasında birçok değerli kişinin desteğiyle ortaya çıkan tez çalışmamda, tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN'a, bu süreçteki desteği, anlayışı ve çalışmama duyduğu inanç için çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitimine başladığım süreç ile kendilerinden çok şey öğrendiğim ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Tufan ADIGÜZEL'e, tez çalışmam sırasında her türlü sorumu cevaplayan ve desteğini esirgemeyen Yeliz KAYA'ya, bu süreçte beni yalnız bırakmayan aileme, dostlarıma ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmalarım sırasında koşulsuz ve beklentisiz olarak yanımda olan, yaşadığım sıkıntıları yüreğinde hisseden ve destek olmak için elinden geleni yapan sevgili annem Edibe İĞREK MARANGOZ'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
İTHAF.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
1. Bölüm: Giriş.....	1
1.1 Genel Açıklama.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	3
1.4 Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
1.6 Araştırmanın Soruları.....	4
1.7 Tanımlar.....	4
2. Bölüm: Alan Yazın Taraması.....	6
2.1 Kültür.....	6
2.2 Çokkültürlülük.....	8
2.3 Eğitim.....	11
2.4 Çokkültürlü Eğitim.....	12
2.5 Çokkültürlü Eğitimin Amaçları.....	14
2.6 Çokkültürlü Eğitimin Boyutları.....	15
2.7 Çokkültürlü Eğitim Müfredatı.....	17
2.8 Çokkültürlü Öğretmen Özellikleri.....	19
2.9 Çokkültürlü Eğitimde Öğretmen Yetiştirme.....	20
2.10 Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Uygulamaları.....	21
2.11 Dünya’da Çokkültürlü Eğitim Uygulamaları.....	22

2.11.1 Büyük Britanya.....	23
2.11.2 Amerika Birleşik Devletleri.....	24
2.11.3 İsveç.....	24
2.11.4 Kanada.....	25
2.12 Çokkültürlü Eğitim Önemi ve Avantajları.....	25
2.13 Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları.....	26
2.14 Çokkültürlü Eğitime Karşı Eleştiriler.....	27
3. Bölüm: Yöntem.....	28
3.1 Araştırmanın Modeli.....	28
3.2 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	29
3.3 Araştırmanın Soruları.....	29
3.4 Veri Toplama Aracı.....	30
3.5 Veri Toplama Süreci.....	31
3.6 Veri Analizi.....	31
4. Bölüm: Bulgular.....	33
4.1 Nicel Soruların Analizi.....	33
4.1.1 İlkokul ve ortaokulda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin genel olarak Çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları nasıldır?.....	33
4.1.2 İlkokul ve Ortaokul da görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları ile yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?.....	39
4.2 Nitel Soruların Analizi.....	42
4.2.1 Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir ?.....	43
4.2.2 Çokkültürlü Eğitim müfredata eğitim sistemine aktarılırsa bunun en büyük getirisi ne olur?.....	46
5. Bölüm: Tartışma ve Sonuç.....	51
5.1 Tartışma ve Sonuç.....	51
5.2 Öneriler.....	54
KAYNAKÇA.....	56
EKLER	

A. Okul Yöneticileri ve Öğretmenler İçin Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği.....	61
B. Özgeçmiş.....	66
C. İngilizce Özet.....	68

TABLolar LİSTESİ

TABLolar

Tablo 1	Güvenirlilik Analizi.....	30
Tablo 2	Ölçekteki Maddeler ve Bu Maddeleri Derecelendiren Kişi Sayıları.....	33
Tablo 3	Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği Maddelerine Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	37
Tablo 4	Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi.....	39
Tablo 5	Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Etnik Köken Değişkenine Göre İncelenmesi.....	39
Tablo 6	Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi.....	40
Tablo 7	Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi.....	41
Tablo 8	Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Çalıştığı Kurumdaki Pozisyona Göre İncelenmesi.....	41
Tablo 9	Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Çalıştığı Yıla Göre İncelenmesi.....	42
Tablo 10	Okul Yöneticilerinin Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	43
Tablo 11	Öğretmenlerin Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	43
Tablo 12	Kadın Katılımcıların Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	44
Tablo 13	Erkek Katılımcıların Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	45
Tablo 14	Okul Yöneticilerinin Çokkültürlü Eğitim Müfredata Eğitim Sistemine Aktarılsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	47
Tablo 15	Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Müfredata Eğitim Sistemine Aktarılsa	

Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	47
Tablo 16 Kadın Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Müfredatı Eğitim Sistemine Aktarılsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	48
Tablo 17 Erkek Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Müfredatı Eğitim Sistemine Aktarılsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	48

KISALTMALAR LİSTESİ

EĞİTİMSEN	Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
KONDA	Kamuoyu Araştırmaları ve Danışmanlık Şirketi
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
UKAM	Uluslararası Kültürel Araştırmalar Merkezi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı

1. Bölüm: Giriş

1.1 Genel Açıklama

Çokkültürlü eğitim, eğitim sisteminde temel değişiklikleri meydana getirecek bir reform hareketidir (Aydın, 2013). Kültür, çokkültürlülük ve eğitim kavramlarını içinde barındıran, sosyolojiden siyaset bilimine, felsefeden eğitim bilimine birçok alanda tartışılan ve önemsenen bir fenomen haline gelmiştir. Uygur (2013)'a göre kültür, insanın var olduğu, insanın ortaya koyduğu gerçeklik demektir. Çokkültürlülük, bir ülkede farklı kültürlerin varlığını kabul eden, asimilasyona karşı alternatif bir eğitim reformudur (Aydın, 2013). Eğitim, sosyal yöne ağırlık veren eğitimcilere göre, bireyin yaşadığı toplumsal değerleri benimsemesi, toplumun kültürünü kazanması, sosyalleşmesi olarak ifade edilmiştir (Kıncal vd., 2011).

Çokkültürlü eğitim, çokkültürlülüğün eğitim boyutunu ifade etmekle beraber, toplumdaki farklı etnik köken, sosyal sınıf veya kültürlere sahip bireylerin eğitimden eşit bir şekilde faydalanmaları amacını güden bir çalışma alanıdır (Banks, 1993). Çokkültürlü eğitim, farklı kültürlerden gelen öğrencilere eşit eğitim imkânı sağlayan bir eğitim türüdür. (Aydın, 2013). Nieto (1996) çokkültürlü eğitimin tüm öğrencileri kapsayan bir okul reformu olduğunu savunur. Ayrıca okullarda ve toplumda her türlü ayrımcılığı ve ırkçılığı reddederek bunlara karşı çıkar. Bireylerin yansıttığı çoğulculuğu (etnik, dil, din, ırk, ekonomik, cinsiyet ve diğerleri) kabul eder ve onaylar. Çokkültürlü eğitim, okullarda kullanılan öğretim stratejilerini ve müfredatı, öğretmen, öğrenci ve ebeveynler arasındaki ilişkileri ayrıca okulun eğitim ve öğretiminin doğasını kavramsallaştırma şekline bile nüfuz eder. Çünkü bu eğitim türü, felsefik olarak eleştirel pedagojiyi kullanır ve sosyal değişimin temeli olarak da; bilgi, düşünme ve eyleme geçmeye odaklanır. Sosyal adaletin demokratik prensiplerini geliştirir (Akt. Aydın, 2013).

Çokkültürlü eğitim dünyada, başta çokkültürlülüğü yasal olarak kabul etmiş ülkeler olmak üzere, birçok ülkenin eğitim sisteminde yer alan bir eğitim türüdür. Çokkültürlü ve çokdilli eğitimle Amerika, Kanada, İsveç v.b. gibi ülkeler, bünyelerinde barındırdıkları çeşitli kültürel grupların yaşadıkları sosyal ve eğitimsel sorunlarını çözüme ulaştırmayı başarmışlardır (İ. Kaya ve Aydın, 2013). Bunun yanı sıra çokkültürlü eğitim yapan ülkelerde, bu eğitim türünün öğrencilerin akademik

başarıları üzerinde olumlu etki oluşturduğu saptanmıştır. Birçok araştırmacıya göre, Türkiye çokkültürlü ve çokdilli bir ülkedir. Bünyesinde 36 farklı etnik kimliği barındırmaktadır (KONDA, 2011). Dünyadaki diğer çokkültürlü ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de, etnik ve kültürel farklılıklardan kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Dünyadaki çokkültürlülüğü benimseyen ve çokkültürlü eğitimi uygulayan ülke örnekleri dikkate alındığında, Türkiye’nin de yaşamakta olduğu birçok kültürel sorunu çokkültürlü eğitimle çözebileceği uzmanlarca düşünülmektedir (UKAM, 2013).

Bu nedenle bu araştırma, dünyadaki ve Türkiye’deki değişimleri araştırmaya, İstanbul ilinin devlet okullarında görev yapan Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerinin bu konudaki algılarını ortaya koymaya, analiz etmeye, dünyada giderek yayılan çokkültürlü eğitim politikalarının yansımalarının neler olduğunu ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu çalışma, Türkiye’nin her bölgesinden göç alan, çeşitli kültürleri bünyesinde barındıran, kültürel olarak zengin olan ve sosyo-ekonomik olarak da farklılıklar gösteren bir yer olarak İstanbul ilinin bir ilçesinde yapılmıştır. Bu bağlamda araştırma devlet okullarında görev yapan Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin çokkültürlü eğitim ile ilgili algılarını değerlendirmek, çokkültürlü eğitimin uygulanabilirliğini saptamak ve yeterlilik durumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma temelde şu sorulara cevap aramaktadır:

- İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin genel olarak çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları nasıldır?
- İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları ile yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitimin dezavantajlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
- İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitimin müfredata, eğitim sistemine aktarılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın sorularına cevap vermek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek seçilen örneklem dâhilinde 420 katılımcıya uygulanmıştır. “Çokkültürlü

Eğitim Algısı Ölçeği'nin gúvenirliđi için, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen katsayı, ölçeğin gúvenilir bir ölçme aracı olduğunu gústermektedir. ‘‘okkúltúrlú Eğitim Algısı Ölçeği’’ nin yapı geçerliliği yapılan faktör analizi ile tespit edilmiştir. Elde edilen veriler geçerli bir ölçme aracı olduğunu gústermektedir. Yapılan analizler sonucunda ‘‘okkúltúrlú Eğitim Algısı Ölçeği’’nin geçerli ve gúvenilir bir ölçme aracı olduğuna uzmanlar tarafından karar verilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında iki tane açık uçlu soru sorulmuştur. Bu sorulara şık eklenerek birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır. Verilen cevaplar tablo haline getirilerek analiz edilip yorumlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

okkúltúrlú eğitim, son zamanlarda tüm úlkelerde gúndeme gelen ve tartışılan bir konudur. Birçok úlke okkúltúrlú eğitim uygulamaları yaparken, birçoğu da bunun tartışma súrelerini yaşamakta ve uygulama yollarını aramaktadır. Túrkiye’de de son yıllarda okkúltúrlúlk konuları gúndeme gelmektedir. Bu araştırmanın amacı, Túrkiye’deki okul yóneticileri ve óđretmenlerin okkúltúrlúlk ve okkúltúrlú eğitim, kendini okkúltúrlú eğitim konusunda yeterli hissetme, okkúltúrlú eğitim uygulamaları hakkındaki algılarını belirlemektir. Bu amaçla uzman gúruřleri de alınarak Okul Yóneticileri ve Óđretmenler için ‘‘okkúltúrlú Eğitim Algısı Ölçeği’’ geliştirilmiştir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Dúnyada okkúltúrlú eğitim hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Túrkiye’de ise son on yılda okkúltúrlú eğitimle ilgili çalışmaların hızla arttığı gúrúlmektedir. Dúnyadaki bu gelişmelere duyarsız kalmayan Túrkiye’nin de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarında gúrev yapan okul yóneticileri ve óđretmenlerin okkúltúrlú eğitime karşı algıları ve gúruřleri merak konusudur. Bu sebeple araştırma kapsamında İstanbul ilinin bir ilçesinde, devlet okullarında gúrev yapan Okul yóneticileri ve Óđretmenlerinden seçilmiştir. Bu araştırmanın geerleşmesi, araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında, birçok yeni araştırmanın geerleşebileceği dúřünülmektedir. Ayrıca Okul yóneticileri ve Óđretmenlerin verecekleri cevaplar doğrultusunda Túrkiye’de geerleşecek muhtemel bir

çokkültürlü eğitim programı ve uygulanmasında bu araştırma sonuçları etkili olacaktır.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada, araştırmaya katılacak okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim ile ilgili bilgiye sahip oldukları ve anket sorularına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmadan elde edilen bulgular, İstanbul iline bağlı bir ilçesinde tespit edilen okullarda çalışan okul yöneticileri ve öğretmenlerden elde edilen verilerle, geliştirilen “Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği”nin ölçtüğü 20 madde ile, araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6 Araştırma Soruları

Bu araştırmanın soruları, çokkültürlü eğitim ile ilgili olarak okul yöneticileri ve öğretmenlerin düşüncelerinin ne olduğunu ve çokkültürlü eğitime ilişkin algı düzeylerini öğrenmeye yönelik oluşturulmuştur. Araştırmanın soruları aşağıdaki gibidir:

1. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin genel olarak çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları nasıldır?
2. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları ile yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitimin dezavantajlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitimin müfredata eğitim sistemine aktarılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.7 Tanımlar

Kültür (Culture): Bireylerin kalıtımsal olarak değil, yaşamları ile öğrendikleri, bilgi, davranış ve alışkanlıklardır. Bireylerin, yaşamları boyunca eğitim süreciyle öğrendiklerinin tümüdür (Güvenç, 2013).

Eğitim (Education): En genel tanımıyla bireylerde davranış değiştirme s¼reci olarak tanımlanmaktadır. Bireylerde kendi yaşantısı ve kasıtlı k¼lt¼rleme yoluyla bireyde istenilen davranış değişikliğini meydana getirme s¼reci olarak ifade edilir (Demirel, 2000).

Çokk¼lt¼rl¼l¼k (Multicultural): Bir ¼lkede çeşitliliği kabul edip, farklı k¼lt¼rel grupların ve farklı etnik grupların uyumlu bir toplum oluşturma çabası olarak ifade edilir (Aydın, 2013).

Çokk¼lt¼rl¼ Eğitim (Multicultural Education): Öğrencilerin dil, din, ırk, yaş, cinsiyet, ekonomik d¼zey, sosyal sınıf gibi farklılıklarına bakılmadan eğitimden eşit bir şekilde faydalanmayı sağlayacak bir eğitim reformudur (Banks, 2013).

M¼fredat programı (Curriculum): Eğitim kurumlarında okutulacak dersler, bu derslerle ilgili konular ve bazı a¼ıklamaları kapsamaktadır (Özan vd., 2012).

Etnik grup (ethnic group): Etnisite veya etnik grup kavramı bir grubun kimliğini ifade eder.

Eğitimde Fırsat Eşitliği (Equal Opportunity in Education): Bireylerin eğitimden eşit bir şekilde faydalanması ve eşit haklara sahip olması anlamına gelir.

2. Bölüm: Alan Yazı Taraması

Bu araştırmanın amacı, son yıllarda bir fenomen haline gelen çokkültürlü eğitim hakkında, ilkokullarda ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarını öğrenmektir. Dünyada birçok ülkede çokkültürlü eğitim yapılmaktadır. Çokkültürlü eğitim yapan ülkelerde yapılan araştırmalarda çokkültürlü eğitime karşı düşünceler olumlu yöndedir. Türkiye de son yıllarda çokkültürlü eğitim alanında çalışmalar yapan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin bu konudaki görüşleri merak konusudur.

Bu araştırma ile ilgili olarak literatür ayrıntılı olarak incelenmiş ve buradan elde edilen bilgiler ışığında araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1. Kültür

Kültür kelimesini ilk olarak 15. yüzyılın ilk yarısında, İngilizceye *culture* olarak geçmiş ve çiftçilik anlamında kullanılmıştır. Basılı olarak ise ilk kez 1793 yılında Almanya'da yayımlanan bir sözlükte yer almıştır (Akt. Damgacı, 2013). Kültür kavramı günümüzde herkes tarafından bilinen bir kelime gibi görünse de literatür, tanımlanması güç kavramlardan birisi olduğuna dikkat çekmektedir. Kültür kavramına yönelik birçok tanımlamalar yapılmıştır. İlk tanımlardan birisi dünyanın ilk antropologlarından Edward Taylor'a aittir. Taylor (1958) kültürü, insanoğlunun sahip olduğu gelenek, görenek, ahlak, inanç, sanat ve becerilerin bütünü olarak tanımlamaktadır (Oğuz, 2010).

Kültür, insanların sahip olduğu yeteneklerle çevresini biçimlendirmek için kuramda ve edimde ortaya çıkardığı dil, din, etik, kurumlar, sanat, felsefe ve bilim ile farklı kültür içeriklerinin yeniden üretimi süreci olarak tanımlanmaktadır (Kula, 2012). Kültür, insan varlığında gördüğümüz, insan dünyasını taşıyan her şey olarak anlaşılabilir. Doğanın insanlaştırılma biçimi olan kültür, insanlaştırmaya özgü verim aynı zamanda bir süreçtir. Kültür, insanın kendini evinde hissetmesini sağlayacak bir dünya ortaya koymasıdır. Buna göre böylesi bir dünya içerisinde tüm düşünebilirlikleri içerisinde barındıran bir kavram olarak insan varoluşunun ne olduğu ve nasıl olduğu bir kültürdür. İnsanın nasıl düşündüğü, yaptıkları, kendini nasıl gördüğü, değerleri, ülküleri, isteklerini nasıl düzenlediği kültürün öğelerini

oluşturmaktadır. İnsanın ne tür bir yaşam şekli olduğu, ne tür bir var olma programı, ne tür bir eylem kalıbı benimsediği kültürü oluşturur. Teknik, ekonomi, estetik, bilim, devlet, yöntem insanın meydana getirdiği her şey kültür kavramının içine girer. Okullar, örgütler, kurumlar, dernekler kendileri ile ilişkin olan her şey kültürden sayılır. İnsanlar arasındaki etkileşimlerde, her türlü alışkanlıklarda, bütün “manevi ve maddesel” yapıt ve ürünlere kültür denir (Uygur, 2013). Banks (2010) kültürü, bir insan grubu içerisinde paylaşılan inançlar ve sembollerin yorumlanması olarak tanımlamaktadır. Bugün birçok sosyal bilimci kültürü tanımlarken sembolik, düşünsel ve soyut bir bakış açısı olarak görür. Bir kültürün temelini o kültürün ortaya koyduğu eserler ve kültürel unsurlar değil; aynı zamanda bu grup üyelerinin bunları nasıl yorumladığı, kullandığı ve kavradığı belirler. Aynı kültürdeki insanlar, bu eserleri ve davranışları yorumlarken aynı veya benzer bir şekilde yorumlar yapabilirler. Bu da toplumun ortak kültürünü oluşturmasını sağlar. Kültürel bir program iletişim sistemleri yoluyla bireyler tarafından paylaşılan değer ve kavramlardan oluşur. Modern toplumlarda bir insanı diğerinden ayıran şey, insan topluluklarının somut bakış açıları veya materyaller değildir. Değerler, semboller ve yorumlardır. Özhan (2006) Bilimsel olarak kültürü tanımlarken, toplumun üyesi olan insanın, yaparak yaşayarak öğrendiği ayrıca diğerlerine de aktarır öğrettiği maddi ve manevi unsurlardan oluşan karmaşık bir bütün olarak tanımlamıştır.

Kültür, bir toplumun yaşam şeklini, ifade biçimlerini, bireyin toplum içerisinde kendini gerçekleştirme şeklini ifade eder (UNESCO, 1980). Kültür zengin ve çok çeşitli içerik taşır; eğitim, estetik ve sanatla bağlantılıdır. Bu bağlamda insan emeği bütün toplumsal ve kültürel gelişmenin kaynağı olarak derecelendirilmiştir. Kültür, önerilebilirliği, sürekliliği, tarihselliği, toplumsallığı ve dönüştürülebilirliği belirgin bir kavramdır (Güvenç, 2013). Kültür, din, dil, ırk, sosyal sınıf, gibi farklılıklar ile bireyler arası etkileşimde temel özellikleri oluşturur. Kişilerin bu farklılıklar doğrultusunda küçük yaşlarda eğitilmesi, ilerde küresel toplumun bir parçası olarak etkili ve yararlı bireyler olacağı düşünülmektedir. Sözü edilen farklılıklar bireylerin birbirleriyle olan etkileşiminin kesilmesine toplumların birbirinden uzaklaşmasına neden olmaktadır (Gay, 1994). Kültür, insanları toplumsal varlığa dönüştüren, toplumsallaşma evreni olarak düşünülebilir. Bu evren içerisinde dil, din, inanç, normlar, anlatılar gibi unsurlardan oluşan bir bütünlük olarak ele alındığında kültürel kimliğin somut görünümüleri olan etnik, ulusal, dinsel kimliklere ulaşmak mümkündür. Bu kimlikler bireylerin şekillenmesinde, önemli, toplumsal ve

siyasal ilişkilerde gözlemlenebilir etkilere sahip olduğu söylenebilir (Kara, 2013). İnsan, toplum ve kültür varlıkları, birbirinden bağımsız varlıklar değildir. Bir zamanlar bağımsız olarak düşünülse de artık bu şekilde düşünülmemektedir. Her kültür ve uygarlık alanı çevresini etkilediği gibi çevresinden etkilenir ve değişir; bu değişimle kendi çevresini ve diğer varlıkları etkiler (Güvenç, 2013).

“Dünyamız her zaman bir küre idi; insanlar bu gerçeği gördükçe küreselleşiyor. Süreç bugün başlamadı; yarın bitmeyecek” (Güvenç, 2013, s.18).

Sözü edilen yazarların kültür ile ilgili tanımlarına bakıldığında her toplumun ortak bir kültürü vardır denilebilir. Farklı kültürlerin bir araya gelmesi eğitim alanında çokkültürlülük bakış açısını ortaya koymaktadır.

2.2 Çokkültürlülük

Çokkültürlü ve çokkültürlülük kavramları son dönemlerde birçok alanda tartışılan ve önemsenen bir fenomen durumundadır (Aydın, 2013). Bu kavramlar *Sıfat* olarak ilk kez 1941 yılında İngilizcede kozmopolit bir toplumu nitelemek için kullanıldı. İsim olarak da Avustralya ve Kanada’da 1970’li yılların başında kültürel çeşitliliği teşvik eden devlet politikaları için kullanıldı. 1970-1980 yılları arasında çokkültürlülük kavramının geçtiği tüm kitaplar ya Kanada da ya da Avustralya’da basılmıştır. Terim, ancak 1989 yılında İngilizce Oxford Sözlük’e girdi. Birkaç yıldan beride gerek siyasal hayatta, gerekse sivil toplumda gerekse araştırmalarda popülaritesi artmaktadır (Doytcheva, 2013).

Çokkültürlülük kavramı yeni bir kavram olarak ortaya çıkmış olsa da çokkültürlülük olayı oldukça eski bir gerçekliktir. Çeşitlilik, sayıca çokluk anlamına gelen çokkültürlülük kültür yönünden çokluk demektir. Anlamca kökene inildiğinde çokkültürlülük çeşitli kültürlerin aynı zamanda yan yana birlikte var olduklarını göstermeye yarar (Uygur, 2013). 1980’li yıllardan bu yana “çokkültürlü” ve “çokkültürlülük” terimleri farklılığı kabul eden, toplumun zenginliğine ve küresel anlayışın gelişimine katkı sağlayan bir durum olarak gören önemli insani değerleri normatif olarak ifade etmek için daha fazla kullanılmaktadır. “Çokkültürlü” ifadesi ayrıca tüm ülkelerin kültürel olarak farklı olduğunu, insanların ulusal sınırlar arasında akışının giderek artmasıyla toplumların artan bir şekilde çokkültürlü olduğunu vurgulamaktadır (Carlson, Rabo ve Gök 2011). Parekh (2012)’e göre

çokkültürlülük, bir grup insanın kendilerinin bireysel ve toplu yaşamlarını düzenlerken kullandıkları inançlar ve uygulamalar bütünü olduğunu belirtir. Ayrıca kültürel çeşitliliği ve kültürel farklılığı da çokkültürlülükle ilişkilendirir. Aydın (2013)'a göre çokkültürlülüğün çeşitli tanımları varsa da en genel tanımıyla asimilasyona karşı bir alternatif olduğunu belirtir. Ayrıca bir ülkede yaşayan çeşitli kültürel değerlerin varlığının kabul edilmesi gerektiğini belirterek, kültürel farklılığın kültürel zenginliğe yol açacağını ifade eder. Çokkültürlülük bir sosyal felsefe ve politika olarak, çeşitliliği kabul edip, değer vermek farklı kültürel gruplardan ve farklı etnik gruplardan uyumlu bir toplum oluşturma çabasını ifade eder (Aydın, 2013).

Polat (2012) Her grubun bireyleri, diğer grup bireylerinden farklılaşarak oluşturdukları yaşam şeklinin bir kültür olduğunu kabul ettiğinde, çokkültürlü anlayış bu farklı kültürleri eşit bir şekilde yaşama olanağı verilmesi gerektiğine işaret eder. Çokkültürlü bir toplumun temelini demokrasi, laiklik ve çoğulculuk oluşturur. Çoğulculuk sadece siyasal bir felsefe olarak düşünülmemelidir. Farklı grupların yasal güvence altında kurumlaşmış yöntemlerle karar alma sürecine katılmaları veya onu etkilemeleri olarak tanımlanan bir uygulamadır. Çokkültürlülük bazı istisnalar dışında bütün toplumları içine alan tarihsel antropolojik bir gerçekliktir. (Ergil, 2010).

Çağdaş politikanın içinde yer alan bazı çizgiler, tanınma gereksinmesini ve talebini harekete geçiriyor. Bu talep günümüzde azınlıklarda ve alt gruplarda çokkültürcülük denen politikada öne çıkıyor. Tanınma talebi, tanınma ve kimlik arasında bulunduğu varsayılan bağıntılarla ivedilik kazanıyor. Kimlik, bir insanın kim olduğunu, insan olarak kendini tanımlayan temel niteliklerin neler olduğunu gösterir. Burada savunulan, kimliğimizin kısmen tanınma veya tanınmama ya da çoğu zamanda başkaları tarafından yanlış tanınması ile biçimlendirilmiştir. Bu nedenle çevredeki insanlar ya da toplum onlara kendileri ile ilgili seilmeyen bir imaj yansıtıyorsa bir insan veya bir grup insan zarar görebilir ve gerçek çarpıtılmaya uğrayabilir. Tanınmama, yanlış tanınma zarar verici olabilir; insanı, sahte ve çarpıtılmış bir varoluş tarzına hapsederek baskıya dönüşebilir. Bu bağlamda yanlış tanınma gereken saygının gösterilmediğini belirtmekle kalmadığı gibi acı verici bir durum yaratarak kişilerin kendilerinden nefret ederek yaşamalarına mahkûm ediyor. Bu yüzden varlıkların hak ettikleri şekilde tanınması, insanlara gösterilmesi gereken

saygının gereği olmakla kalmaz, can alıcı önem taşıyan bir gereksinimdir (Taylor vd., 2014).

Çokkültürlülük, neyin kültür olarak tanımlanacağı, bu kültürün kamusal alanda ne kadar temsil ve katılım hakkına sahip olabileceğini kararlaştıran, tek bir kültürün sahip olamayacağı yönünde siyasal bir savdır. Toplumun değişim ve dönüşümünü hedefleyen politika, kültürel çoğulculuğu tanıyarak yetinemez ayrıca bu noktada kalamaz. Yani herkesin kültürü kendine şeklinde bir tutum sergileyemez. Bu bağlamda bireyin özgürleşmesini, her türlü baskı ve sömürünün ortadan kaldırılmasını tanımlayan evrensel değerlerle örtüşmeyi hedefler (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası [Eğitimsen], 2004). Kymlicka (2012) Çokkültürlülüğün, insan hakları üzerine bina edilmiş demokratik modelleri geliştirmekle ilgili olduğunu savunur. Çokkültürlülük, insanların farklılıklarının ve sahip oldukları değerlerin bir artışı veya eksikliği olmadığını, tüm insanların eşit haklar doğrultusunda barış içinde yaşaması gerektiğini hedefler (Banks, 2004). Çokkültürlü bir yaşam güvencesi, toplum içerisinde farklı kültürel grupların varlığını sürdürmesinin onaylanması, yaşamın tüm alanlarında güvence altına alınmasıdır. Aynı zaman da ortak bir kültürün sürdürülmesi olarak da düşünülebilir (Eğitimsen, 2004).

Çokkültürlülük çeşitli dinlerin arasında da yer alan bir olgudur. Üç ilahi dinin kutsal kitaplarına bakıldığında çokkültürlülük öğretilerinde olduğu gibi farklı kültürel özelliklerden dolayı insanlar arasında ayrımcılık yapılmaması gerektiği ve bütün insanların kardeşçe yaşamaları gerektiği vurgulanarak insanlara huzur, mutluluk ve barış getireceği gibi tavsiyeleri öğütlemektedir. Örneğin İslam dininin kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim’de yer alan; “Üstünlük; renk, ırk, soy, sople değil; takva Allah’tan korkma ve iyi bir insan olma ile değerlendirilir (Kuran, 49/13)” ayeti, insanları şekillerine ve değerlerine göre ayırt etmemeyi öğütlerken, iyi bir insan olmanın önemi vurgulanır. Hıristiyanlığın kutsal kitabı olan İncil’de; “Eğer ilk hamur kutsalsa tüm hamur kutsaldır. Eğer kök kutsalsa dallar da kutsaldır. Ama eğer iyi cins zeytin ağacının kimi dalları budandıysa ve sen bir yaban zeytiniyken onların arasına aşılıp onlarla birlikte ağacın yaşam sağlayan özüne ortak olduysan sakın önceki dallara karşı böbürlenme (İncil, 13-24).” ayeti ile insanların sahip olduğu kültürel değerleri birbirlerine karşı üstünlük göstermemeleri gerektiği söylenmiştir. Yahudilerin kutsal kitabı olan Tevrat’ta “Ne iyi ne güzeldir, birlik içinde yaşamak (Tevrat, Mezmurlar, 133:1)” ayeti insanların birlik ve beraberlik içinde

yaşamalarının bir toplumun en güzel özelliği olduğunu vurgulamaktadır (Damgacı, 2013, s.11).

Birden fazla kültürü içinde barındıran toplum çokkültürlü toplum olarak tanımlanabilir (Özhan, 2006). Çokkültürlü bir toplum çeşitliliğin isteklerini göz ardı edemez. Tanımı gereği çeşitlilik toplumsal yaşamın bir parçasıdır. Toplumsal yaşantı içerisinde birbirimize duyduğumuz temel saygı toplum içerisinde insanları şekillendiren çeşitli kültürler içinde olması gerekir. Bu bağlamda farklı kültürlerle saygı duymak kültürler arası iletişimde güven ve cesaret duygusunu kazandırarak geniş toplumla bütünleşmeyi sağlayacaktır (Parekh, 2012).

2.3 Eğitim

Eğitim ve Eğitim Bilimi birbirine eşdeğer kavramlar olarak kullanılmaktadır. Eğitim bilimi veya pedagoji eski Yunan dilinden kalma bir sözcüktür. Eski Yunanda halk sınıfsal farklılıkları olan köle ve vatandaş olarak ikiye ayrılmıştı. Halk, güzel konuşma, tartışma, oyun, nutuk atma ve beden eğitimi ile uğraşırken, köleler diğer işleri yapmaktaydı. Bu arada çocuklarla ilgilenen, okula götüren, gezdiren ve eğlendiren kölelere pedagog denirdi. Geçmişten günümüze pedagog ve pedagoji anlayışı bugünkü eğitim biliminin temelini oluşturmaktadır (Demirel, 2000). Eğitim, bir alan olarak ele alındığında; felsefe, sosyoloji, psikoloji, fizik, kimya gibi bir bilim alanıdır. Eğitim bir bilim dalıdır. Eğitim alanını inceleyen bilime eğitim bilimi veya pedagoji denir. Eğitim disiplinler arası bir bilim dalıdır. Bu bilim dalını; Eğitim yönetimi, Eğitim programları, Eğitimde Psikolojik Hizmetler vb. gibi alanlar oluşturur. Bunların hepsine birden Eğitim Bilimleri denir (Karlı, 2004). Eğitimin birçok tanımı yapılmıştır. Eğitimle ilgili farklı alanlarda birçok tanımlamalarla karşı karşıya kalınmaktadır. Eğitimin en yaygın tanımlarından biri, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1998). Eğitim tanımında yer alan yaşantı, bireyin diğer bireylerle etkileşiminde bireyde bıraktığı izlenim olarak tanımlanabilir. Yaşantı kazanılmış ve yaşanılmış yaşantı olarak iki biçimde ele alınmaktadır. Kazanılmış yaşantı, bireylerin etkileşimi sonucunda yer alan etkinliklerin tümüdür. Yaşanılmış yaşantı ise söz konusu etkileşimde yer alan etkinliklerden sadece bireyde kalıcı iz bırakan ve bunun sonucunda davranışta değişim oluşturan etkinliklerdir (Ertürk, 1998). Özhan vd. (2012) eğitimi, bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranış değiştirme süreci olarak

tanımlarken ayrıca insanların davranışlarının değişmesine neden olan farklı eğitim şekillerinin olduğunu belirtmiştir. Aykaç vd. (2006), eğitim kavramının bir takım işlevleri öne çıkardığını belirtir. Bu işlevleri: uyum süreci, davranış, bilgi ve değer oluşturma, davranış değişikliği meydana getirme ve yarına hazırlama olarak ifade eder.

Kıncal vd. (2011) sosyal yöne ağırlık veren eğitimcilere göre eğitim, bireyin içinde yaşadığı topluma göre toplumsal değerleri benimsemesi, sosyalleşmesi, toplumun kültürel değerlerini kazanması olarak tanımlar. Psikolojik yöne ağırlık veren eğitimcilere göre ise eğitim, bireyin sahip olduğu potansiyeli ortaya koymak, bireyin arzularını, yeteneklerini, ilgilerini en üst noktaya çıkarmak için gerekli ortamı hazırlamak olarak tanımlamaktadır. Eğitim süreci çok boyutludur, yaşantılarla kazanılır ve yaşam boyu devam eder yani süreklidir. Yer ve zaman açısından sınırı yoktur. Her şeyden önemli olarak da kültürü oluşturuyor olmasıdır (Demirel, 2000).

2.4 Çokkültürlü Eğitim

Çokkültürlü eğitim, çokkültürlülüğün eğitim boyutunu ifade eder. Tüm öğrencilerin farklılıklarına bakılmadan (dil, din, ırk, yaş, cinsiyet, ekonomik düzey, sosyal sınıf) eğitimden eşit bir şekilde faydalanmayı sağlayacak eğitim reformudur (Banks, 2013). Çokkültürlü eğitim, eğitim sisteminde bir takım temel değişiklikler meydana getirmek için hazırlanmış bir reform hareketidir (Aydın, 2013). Bir fikir ya da kavram olarak eğitimsel bir yenilik ve süreçtir (Banks, 2013). Çokkültürlü eğitim, hangi kültürden olursa olsun bütün bireylerin eşit eğitim imkânına sahip olması gerektiğini savunur. Bu eğitim türü hangi cinsiyet, sosyal sınıf, ırk ve kültürden olursa olsun bireylerin okulda eşit eğitim imkânına sahip olmaları gerektiğini savunur (Aydın, 2013). Çokkültürlü eğitim, farklı kültürlerin zenginlik olduğunu, bir milleti zenginleştirdiğini, yaşanan bireysel veya toplumsal sorunlarda çözüm yöntemlerini artırdığını savunur (Aydın, 2013).

Çokkültürlü eğitim temelde tekkültürlü eğitimin eleştirisidir. Tekkültürlü eğitim, geleneksel düşünce biçiminden öteye gitmez ayrıca alternatifleri yok ederek hayal gücünü boğar. Ayrıca, ırkçılığı beslemeye meyillidir. Kişi kendi kültürü içinde hapis kaldığı için, diğer kültürlerin çeşitliliğini kabul edemez. Diğer toplumlar ve diğer kültürler hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadığı için genellemelerle ve

kalıplaşmış yargılarla hareket ederek bir takım haksızlıklara sebep olması muhtemeldir (Parekh, 2002). O zaman tekkültürlü eğitimin iyi bir eğitim türü olduğundan bahsedilemez. Eğitimin amacı, birçok önemli düşünüründe öne sürdüğü gibi, entelektüel merak, özeleştirici, düşünce ve kanıtları değerlendirip, bağımsız karar verebilen değerli insan yeteneklerini geliştirebilmektir. Ayrıca, entelektüellik ve ahlaki alçakgönüllülikle başkalarının yaşam biçimlerine, farklı düşünceye, saygı ve duyarlılık gibi kavramların gelişmesini sağlamaktır (Parekh, 2002). İyi bir eğitim, öğrencileri farklı yaşam görüşlerine, inanç sistemlerine açmalı, diğer kültürleri tanımalarına olanak sağlamalı, empati yoluyla o kültürün ruhuna girip o gözle görebilmeyi sağlamalıdır. Böylece kişi kendini başkalarının yerine koyarak o kişileri daha iyi anlayacak ve onlar için hissetme becerisi gelişecektir (Parekh, 2002).

Çokkültürlülüğün temel dinamiklerini temel alan çokkültürlü eğitim, sadece toplumun baskın kültüründen farklı kültürdeki öğrencilere verilen eğitim değil, ayrıca tüm öğrencilere eşit eğitim olanağı sağlayan bir eğitim türüdür (Banks, 2013). Nieto (1996), çokkültürlü eğitimin tüm öğrenciler için temel eğitim süreci ve geniş bir okul reformu olduğunu savunur. Çokkültürlü eğitim her türlü ayrımcılığı ve ırkçılığı reddederek bunlara karşı çıkar. Ayrıca öğrencilerin, öğretmenlerin, vatandaşların çoğulculuğunu kabul eder. Çokkültürlü eğitim felsefik olarak eleştirel pedagojiyi kullanır ve sosyal değişimin temeli olarak da bilgi, düşünme ve harekete geçmeye odaklanır. Bu nedenle okulda kullanılan müfredat ve stratejilere, aynı zamanda öğretmen, öğrenci ve ebeveynler arasındaki ilişkilere, okulun eğitim ve öğretiminin doğasını kavramsallaştırma şekline bile nüfuz eder (Akt. Aydın, 2013).

Bireylerin kişisel gelişimiyle ilgili olan çokkültürlülük, bireylerin yalnızca sosyal hayatını değil aynı zamanda okul hayatını da etkilemektedir. Çokkültürlülük uygulaması eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaktadır (Cırık, 2008). Bireyler farklı kimliklerden dolayı ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Ayrımcılığa maruz kalınan alanlardan biriside eğitimdir. Eğitim, tüm bireylerin hakkıdır ve eğitim ilkesi; din, dil, etnik köken, ırk, cinsiyet, yaş gibi öğelerde ayırım yapılamayacağı düşüncesidir (Eğitimsen, 2004). Sözü edilen ayrımlar Gay'in 1994'de belirttiği gibi toplumlararası kutuplaşmaya, insanların birbiriyle olan iletişiminin kesilmesine ve toplumdaki uzaklaşmasına sebep olacaktır. İnsanların etnik ve dinsel kimliği ne olursa olsun eğitim ortamı kişinin kendini gerçekleştirme fırsatı verecek şekilde

hazırlanmalıdır. Dolayısıyla çokkültürlü eğitim tüm bu sorunları çözecek öneriler getiren bir yaklaşımdır.

Çokkültürlü eğitim ile ilgili tanımlamalara bakıldığında, insan haklarına saygı, kültürel farklılıkları ve kültürel çeşitliliği yansıtıcı eğitim ortamları düzenleme, farklı bakış açıları yaratma ve fikirleri analiz etme öğelerinin ortak paydaşları arasında yer aldığı görülmektedir (Cırık, 2008).

2.5 Çokkültürlü Eğitimin Amaçları

Çokkültürlü eğitimin amacı; kültürel çeşitliliği, insan haklarını, alternatif yaşam seçeneklerini, sosyal adaleti, fırsat eşitliğini ve güç dağılımında eşitliği artırmaktır (Aydın, 2013). Çokkültürlü eğitimin temel amacı, eğitimde eşitliğin ve mükemmelliğin gerçekleşmesidir. Gay (1994), eğitimde eşitliğin ve mükemmelliğin olabilmesi için toplum içerisinde yaşayan tüm grupların eğitime en yüksek kalitede ulaşma şansları aynı olduğunda gerçekleşeceğini belirtir. Çokkültürlü eğitimin en büyük amacı, tüm öğrencilerin kültürel farklılıklarına bakılmaksızın eğitimde eşitliği sağlamak ve eğitimin tüm imkânlarından eşit bir şekilde faydalanmayı gerçekleştirmektir (Aydın, 2013).

Çokkültürlü eğitimin temel amacı, kültürel farkındalık yaratarak, ön yargıları ortadan kaldırmaktır (Dunn, 1997). Bireylerin kendi değer yargılarını açıklamaya fırsat vererek hoşgörüyü arttırmak ayrıca bireyin kendi kimliğiyle barışık içinde olmasını sağlamaktır (Gay, 1994). Bireylerin kendi kültürü yanında toplum içerisinde yaşayan diğer kültürleri tanımaları ve etnik farklılıkları fark ederek karşılıklı saygıyı ortaya koymalarını sağlamaktır (Gay, 1994). Çokkültürlü eğitimin en önemli amaçlarından birisi de öğrencilerin akademik başarısını artırmaktır (Dunn, 1997). Çokkültürlü eğitimin diğer bir amacı da kültürler arası iletişimi sağlayarak, farklı bakış açıları kazanılmasını sağlamaktır (Gay, 1994).

Çokkültürlü eğitimin temel olarak amaçlarına bakıldığında öğrenci merkezli bir eğitim türü olduğu gözükmektedir. Ayrıca çokkültürlü eğitimin amacına ulaşabilmesi için eğitim-öğretim sürecinde yer alan kişilerin veya birimlerin ortak sorumluluk alması gerekir (Polat, 2009). Öğrencilerin, kendilerinden farklı olanlarla etkileşim içinde olmayı öğrenmeleri ve kendilerinden farklı olan insanları anlamaları gerekir. Farklı öğrencilerin hayatları için anlamlı olan içerik ve teknikleri kullanarak,

okuma, yazma ve matematik becerileri uzmanlığının, konu içeriği ve problem çözme, kritik düşünme ve çatışma çözme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesi temel yetenek kazanımıyla ilişkilidir. Bu bağlamda bireylerin, kendi kültürleri dışında toplumda var olan diğer kültürlere ve etnik farklılıklara saygı göstermesi gerekir. Ayrıca kültürel ve etnik okuryazarlığı geliştirmek amaca yönelik önemli unsurlardandır. Bunun için öncelikle programların dışında tutulmuş farklı grupların tarihleri ve katkıları hakkında öğrenciler bilgilendirilmeli, daha sonra söz konusu grupların programdaki taraflı bilgileri daha doğru ve önemli bilgilerle değiştirilmelidir. Bireyin kendini anlaması, olumlu benlik geliştirmesi, kimliğiyle barışık olması kişisel gelişime dönük amaçlardandır (Demir, 2012). Bu amaçlar doğrultusunda denilebilir ki çokkültürlü eğitimin amacı, herkes için kabullenici, güvenilir, başarılı bir öğrenme ortamı oluşturarak, tüm öğrenciler arasında ayrımcılığı ve ön yargıyı ortadan kaldırmaktır.

2.6 Çokkültürlü Eğitimin Boyutları

Banks (2007, 2008) etkili bir çokkültürlü eğitimin boyutlarını içerik entegrasyonu, bilginin inşa süreci, ön yargıyı azaltma, eşitlikçi pedagoji, güçlendirici okul kültürü ve sosyal yapı olmak üzere beş farklı şekilde olduğunu belirtir.

1. İçerik Entegrasyonu:

Çeşitli kültür ve gruplar dikkate alınarak, konuları açıklayan öğretmenlerin kullandığı ilkeleri, fikirleri, kuramları, genellemeleri, bu kültürel farklılığın gerektirdiği örneklerle, verilerle ve bilgilerle sunmasını kapsar. Fen bilimlerinde ve matematik alanındaki birçok öğretmen çokkültürlü eğitimin kendileri ile alakalı olmadığını düşünür. Daha çok sosyal bilimler alanı ile alakalı görürler (Aydın, 2013). Örneğin fen bilimleri ve matematik alanındaki öğretmenler, farklı kültürlere ait bilim adamlarının biyografilerini kullanabilirler. Ayrıca bilime sağladıkları katkılardan bahsedebilirler. Bu şekilde işlenen bir ders, öğrencilerde farklı kültürlerden gelen ve bilime sağlamış olduğu katkılardan dolayı insanların kültürlerine karşı ön yargılı davranılmaması gerektiğini anlayabilirler (Damgacı, 2013). Bu çokkültürlülük adına en önemli görev değildir fakat çokkültürlü eğitimin diğer boyutları ile ilişkilendirilen aktiviteler (bilgiyi inşa süreci, önyargıyı azaltma,

eşitlikçi pedagoji) fen bilimleri ve matematik öğretmenlerinin de yararlanacağı alanlardır.

2. Bilgiyi İnşa Süreci:

Bu süreç, çokkültürlü eğitimin en önemli boyutlarından biridir. Farklı disiplinlerdeki bilimcilerin, bilgiyi oluşturma sürecinde kültürel varsayımlar, örnekler, önyargıların ve bakış açılarının bilgiyi inşa sürecini nasıl etkilediğini anlatır. Öğretmenlerin buradaki görevi, öğrencilerine bilgilerin nasıl inşa edildiğini farklı kültür gruplarından gelen kişileri nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olmaktır.

3. Önyargıyı azaltma:

Öğrencilerin birbirlerine karşı empati kurmalarını sağlayarak, öğrencilerin sahip olduğu etnik kökenden dolayı birbirlerine karşı önyargılı davranmamaları gerektiğini öğretir. Öğretmenler, eğitim-öğretimi gerçekleştirirken farklı kültürden gelen öğrencilerin özelliklerini de dikkate alarak kullanacağı yöntem ve teknikleri, öğretim materyallerini seçebilir. İşbirlikli Öğrenme, bu bağlamda yapılacak önemli bir öğrenme yöntemidir. Öğrenciler arasında önyargıyı azaltmak için kullanılacak ideal bir yöntemdir.

4. Eşitlikçi Pedagoji:

Öğretmenlerin, farklı kültürden gelen öğrencilere, eşit davranması, çeşitli grupların kültürel özelliklerine göre yöntem ve teknikler kullanıldığı zaman ortaya çıkar. Bu bağlamda öğretmenler, öğrencilerin farklı kültürel değerlerini de göz önüne alarak ders planlarını hazırlaması oldukça önem arz eder.

5. Güçlendirici Okul Kültürü ve Sosyal Yapı:

Bu boyut, farklı kültürlerden gelen öğrencilerin eğitimsel eşitlik ve güçlülüğü tecrübe edebilmeleri için okul kültürünün ve organizasyonunun yeniden yapılandırıldığı süreçtir. Çokkültürlü eğitimin bu boyutu, okulu değişimin bir parçası olarak kabul etmeyi ve öğrencilere başarı için eşit şansa sahip oldukları okul ortamı oluşturmayı kapsar.

Çokkültürlü eğitimin boyutlarını yerine getirebilmek için eğitim kurumlarının farklı kültürel gruplardan gelen öğrenciler için yeniden yapılandırılması gerekir (Banks, 2008). Bu bağlamda çokkültürlü eğitimin boyutlarının uygulanabilmesi için bir okulun sahip olması gereken özellikler şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Okul yöneticileri ve öğretmenler öğrencilere karşı olumlu bir tutumdadırlar. Ayrıca tüm öğrencilere karşı pozitif ve ilgili bir tutum sergilerler.
2. Resmi müfredat, kültürel ve etnik grupların kültürel bakış açılarını yansıtır.
3. Öğretmenler ve okul yöneticileri, öğrencilerin ana dillerine ve lehçelerine saygı gösterirler.
4. Okullarda yapılan etkinlik ve gösterilerde kullanılan materyaller kültürel ve etnik farklılığı yansıtır.
5. Okullarda kullanılan ölçme ve değerlendirme süreçleri kültürel açıdan hassastır bu nedenle farklı kültür, etnik veya ırksal gruplardan gelen başarılı ve yetenekli öğrenciler, sınıf içerisinde orantılı olarak temsil edilmelidirler.
6. Kültürel ve etnik çeşitliliği yansıtan okul kültürü ve gizli müfredattır.
7. Öğretmenlerin öğretim şekli, öğrencilerin öğrenme biçimlerine ve kültürlerine uyar.
8. Okul danışmanları çeşitli kültür, etnik, sosyal gruba mensup olan öğrencilere karşı yüksek beklentilidir. Öğrencilere iyi kariyer sağlama yolunda yardımcı olurlar (Aydın, 2013, s.39).

Tüm öğrenciler için daha demokratik değer taşıyan, inanç ve davranışların geliştirilmesine fırsat veren, kültürlerarası işlevi sağlamak için gereken bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarına yardımcı olacak eğitim kurumları olmalıdır (Aydın, 2013).

2.7 Çokkültürlü Eğitim Müfredat

Çokkültürlü eğitim müfredatı, farklılığın yani çeşitliliğin, eğitimin uygulanması ve bu uygulamanın nasıl yürütüleceği ile ilgilidir. Çokkültürlü eğitim öğretimin merkezine çeşitliliği koyar ve öğrencilere var olan çeşitliliği kabul etmenin önemli olduğunu öğretir (Aydın, 2013).

Çokkültürlü eğitimin önde gelen uzmanlarından Banks'e göre çokkültürlü eğitim müfredatının dört aşaması olduğunu belirtir (Akt. Aydın, 2013).

1. **Katkılar:** Farklı kültürlerin özel günlerini kutlayan etkinlikleri içerir.
2. **İlave Yaklaşımı:** Müfredatın ana yapısı değiştirilmeden, müfredata ilave edilecek kavramların ve farklı bakış açıların önemini vurgular.
3. **Dönüştürücü Yaklaşım:** Müfredatın yapısını değiştirerek, öğrencilerin konu, fikir ve problemleri farklı etnik bakış açılarıyla incelemeye teşvik eder. Evrensel değerleri hem kendi bakış açılarıyla hem de farklı bakış açılarıyla değerlendirmeye olanak sağlar.
4. **Sosyal Eylem Yaklaşımı:** Sosyal konuların anlaşılması, sorgulanması, yorumlanması ve bunlarla ilgili birtakım işlerin yapılması beklenir.

Çokkültürlü eğitim müfredatının temelini eğitim bileşenleri, uygulama, yöntem ve teknikler oluşturur (Kridel, 2010). Çokkültürlülük programda yer alan öğeler doğrultusunda tasarlanmalıdır. Programdaki hedef, içerik, eğitim durumları, değerlendirme öğeleri, dikkate alınarak yapılandırılmalıdır (Cırık, 2008). Çokkültürlü eğitimin gerçekleşmesini sağlayacak önemli unsurlardan biri de yöneticilerdir. Çokkültürlü eğitimin gerçekleşmesi yöneticilerin bu eğitim türüne adanmışlığıyla başarılı olacaktır. Adanmışlığın seviyesine bakılmaksızın, çokkültürlülük adına başlatılan programlar, çokkültürlü eğitimin başarısıyla ilgili önerilerde bulunabilecek yöneticilerden destek alınmalıdır. Tasarlanan çokkültürlü eğitim girişimindeki kilit nokta, müfredatın geliştirmesiyle ilgilidir (Aydın, 2013).

Çokkültürlü eğitimin en yakından ilişkili olduğu alanın müfredat olduğu açıktır. Çokkültürlü bir müfredatın gerçekleşebilmesi için iki koşulu karşılaması gerekir. Bunlardan ilki dar olmaması gerektiğidir. Hiçbir müfredat her şeyi kapsamaz fakat öğrencilere söz konusu dersin temsil biçimleri tanıtılmalı, üzerinde odaklanılmalı diğerlerini ise kendi başlarına inceleme imkânları sağlanmalıdır. Diğer bir koşul ise, öğretilme biçimiyle ilgilidir. Müfredatı genişleterek farklı kültürleri, dinleri, dâhil etmek yeterli değildir. Ayrıca bunlar arasında verimli bir iletişim kurulması gerekir. Yaşanılan olaylar doğrultusunda farklı yorumlar ve görüşler vardır. Kişinin bu konular üzerinde dengeli bir karara varabilmesinin tek yolu farklı bakış açıları içerisindeki iletişimidir (Parekh, 2002).

Birçok uzman, çokkültürlü faaliyetlerin sosyal çalışmalar, bilim, dil sanatları ve benzeri çalışmalarda müfredatı entegre edilmesi gerektiğini önerir. Yöneticiler, öğretmenler, öğretim görevlileri ve okul çalışanları farklı kültürel, etnik, dil öğelerinin müfredatın tamamında kabul edildiği, desteklendiği bir eğitim ortamı oluşturulmalıdır. Çokkültürlü müfredat önerileri her yaşta çocuğu kapsar. Öğretmenlerin esnek, duyarlı, eşitlikçi ve destekçi olması gerekir. Sınıf içinde sağlanacak bütünleşme her öğrenci için kendi eşsizliğini görmesine olanak sağlayacaktır. Çokkültürlü eğitim programları; ayrımcılığı, ırkçılığı, bağnazlığı, azaltmanın yanında aidiyet hissi oluşturmalıdır (Aydın, 2013).

2.8 Çokkültürlü Öğretmen Özellikleri

Çokkültürlü eğitim kültürel çoğulculuğu teşvik edecek şekilde inşa edilmelidir. Bu süreçte önemli olan farklı kültürlere saygı duymak aynı zamanda ortak anlaşmayı sağlayacak ortamın oluşturulmasıdır. Çokkültürlü eğitim ortamlarının oluşturulması, çokkültürlülüğe yönelik çalışmaların yürütülebilmesi için bu sürece dâhil olan herkesin ortak sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gerekir. Ancak bu süreç içerisinde ön plana çıkan öğretmenlerdir. Bu bağlamda öğretmenlerin sahip oldukları özellikler ve bunların içerisinde yer alan çokkültürlülüğe ilişkin boyutlar önem kazanmaktadır (Başbay ve Kağnıcı, 2011). Öğretmenlerin, çokkültürlü eğitimi verebilmeleri için belirli özelliklere sahip olması gerekir. Ayrıca çokkültürlü eğitimin gerektirdiği tutum, davranış, algılama yöntemi gibi özellikleri kazanmak için bilgi temellerine sahip olmaları gerekir (Aydın, 2013).

Banks (2005) Çokkültürlü öğretmenin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır;

1. Demokratik bir öğrenme ortamı oluşturarak, öğrencilerin kültürel farklılıklara saygı göstermesi,
2. Kendi önyargılarını ortadan kaldırabilmesi ve mücadele edebilmesi,
3. Tüm öğrenciler için, eğitimde eşitliğin gerektirdiği uygulamalar yapılabilmesi.

Öğretmenler, öğrencilere kendi kültürleri dışındaki kültürel değerlere saygı duymaları gerektiği, önyargılarını ortadan kaldırmaları gerektiği, farklılıkların zenginlik olduğunu benimseten öğrenme ortamları hazırlamalıdır (Cırık, 2008).

Gay (1994), Herring-White (1995) ve Bennett (2001) ise çokkültürlü öğretmenlerin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

1. Öğretmenlerin sınıflarda etnik ve kültürel gibi kişisel özelliklere dayalı ayrımcılıktan uzak durma,
2. Farklı kültürleri zenginlik olarak kabul edip, sınıf ortamına entegre edebilme,
3. İşbirlikli öğrenme teknikleri ile kültürler arası iletişimi sağlayarak farklı kültürleri ortak noktada buluşturma,

Tüm bu özellikler dikkate alındığında eğitim öğretimin uygulayıcısı olan öğretmenler, sınıf içerisinde demokrasi kültürünün gelişmesi için bir takım uygulamalara yer vermelidirler. Çokkültürlü eğitim bir demokrasi eğitimidir. Öğretmenler, her öğrencinin fikrine saygı duymalı, her öğrencinin değerli olduğunu hissettirmelidirler (Aydın, 2013). Öğretmenler, sınıf içinde birbirinden farklı nitelikte ve özellikte olan öğrencilere ulaşabilmek için uygun ortamı yaratması ve bireysel farklılıkları sorun olarak değil, öğrenme ortamını zenginleştiren unsurlardan biri olarak görmesi gerekir. Böyle bir sürecin tasarlanması öğretmenler için temel mesleki beceridir. Bundan dolayı öğretmenlerin, kültürün eğitim üzerindeki etkilerini, çokkültürlülüğü, öğrenme ve öğretme süreci içerisinde eşitlik kavramını anlayabilmeleri önemli görülmektedir (Başbay, 2014).

Öğretmenlerin sınıf içerisinde demokratik bir tutuma sahip olmaları gerekir. Ayrıca öğrencilerinde birbirlerine karşı demokratik davranmaları konusunda uygulamalara yer vermeleri gerekir. Bu şekildeki uygulamalar sınıf içerisinde demokrasi kültürünün gelişmesi açısından da son derece önemlidir.

2.9 Çokkültürlü Eğitimde Öğretmen Yetiştirme

Nitelikli öğretmen yetiştirme, eğitimin birçok alanında önemli olduğu gibi çokkültürlü eğitim için de son derece önemlidir. Çünkü bu eğitim türünün uygulanabilmesinin en önemli şartlarından biri, bu eğitimi verecek olan öğretmenlerin eğitimidir. Öğretmenlik eğitimi alan öğrencilere, çokkültürlülükle ilgili derslerin okutulması gerekir. Bu derslerin içeriği uzmanlar tarafından hazırlanmalı, öğretmenler çokkültürlü sınıfları nasıl yönetecekleri konusunda bilgilendirilmelidir. Günümüzde eğitim kurumlarında giderek artan çokkültürlü

eğitim ortamı ve sınıflardaki kültürel çeşitliliğin üst seviyelere çıkması, bu çeşitliliğe hitap edecek öğretmenlerin yetişme zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle klasik öğretmen yetiştirme programlarından çokkültürlü toplum yapısına uygun düzenlemeler yapılmalıdır. Kültürel farklılıklara en yapıcı, bütünleştirici ve saygılı şekilde yaklaşacak öğretmenler ve okul yöneticileri yetiştirilmelidir. (Aydın, 2013).

Öğretmen adaylarının, kültürel farklılıklara sahip olan öğrencilerin, geçmişlerini ve deneyimlerini göz önünde bulundurarak evrensel ve çokkültürlü bir bakış açısına sahip olmaları beklenmektedir. Bu nedenle öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretmen adaylarına, kültürün eğitim üzerindeki etkilerini, çokkültürlülüğü, eğitim ve öğretim süreci içerisindeki demokrasi ve eşitlik kavramlarını içine alan derslerin yer alması gerekmektedir (Kelm, Warring ve Rau, 2001). Ülkemizde çokkültürlü öğretmen yeterlilikleri ve bu yeterlilikler doğrultusunda öğretmen yetiştirme çabası henüz yeni bir çalışma alanı olarak görülmektedir (Başbay, 2014). Çokkültürlü öğretmen eğitimi programları dünyada çeşitli ülkelerde uygulanmaktadır. Aynı zamanda bu programlar üzerinde birçok araştırmalarda gerçekleştirilmektedir. Bu programlarda öğretmenlere çokkültürlülük, eşitlik ve demokrasi dersleri okutulmaktadır (Montecinos ve Rios, 1999).

2.10 Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Uygulamaları

Türkiye jeopolitik konum itibariyle dünyanın en stratejik ülkelerinden biridir. Bu nedenle de yüzyıllarca farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu, farklı etnik grupların yaşadığı bir yer olmuştur. Anadolu’da etnik grupların yaşadığına dair birçok çalışma yapılmıştır. Kültürel olarak çeşitliliği bünyesinde barındıran Türkiye, bu yapısından dolayı eğitim ve eğitim ihtiyaçlarının tartışılması gereken bir konu olmuştur (Aydın, 2013). Çokkültürlü eğitim yaklaşımı, küreselleşen dünyada ve Türkiye’nin küreselleşme sürecinde kültürlerarası bir sentezin oluşmasını sağlayacaktır. Ayrıca Avrupa Birliği uyum yasaları doğrultusunda Türkiye eğitim alanında Anadolu’da yaşayan farklı kültürel özellikleri göz önünde bulundurmak zorundadır (Coşkun, 2006). Yakın bir zamana kadar farklı kültürel grupların varlığını kabul etmeyen Türkiye, Avrupa Birliğine adaylık süreci ile önce azınlıklar sorununu, şimdi de kültürel çoğulculuğu hem politik olarak hem de akademik düzeyde ele almaya başlamıştır. Bunun sebebi insan hakları konusunda iyileştirmeler yapılması talepleri, ülkede yaşayan azınlıklara

kültürel hakların sağlanması Avrupa Birliğine üyeliğin ön şartıdır. Bu süreçte Türkiye’de azınlıklar sorunu politik ve akademik platformlarda, sivil hayatta, medyada tartışılmaya başlanmış ve güncel bir sorun haline gelmiştir (Balı, 2001). Farklı kültürlerin bir araya gelmesi kültürlerarası iletişimin geliştirilmesi bu dönemde tüm ülkeler için zorunluluk haline gelmiştir. Bu nedenle gelecek dönemlerde uluslar arası alanlarda söz sahibi olacak bireylerin yetişmesi, ülkemiz için yeni bir paradigma olan çokkültürlü eğitimin, öğrenme ortamlarına yansıtılmasıyla olanaklı olacaktır. (Cırık, 2008). Ülkemizde, siyasal açıdan rahatsızlık verici boyutta görülmesine de kültürel çoğulculuk, sosyal bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Kültürel çoğulculuğun potansiyel sorunlarını çözenin en iyi yolu demokrasiyi geliştirmekten geçmektedir (Balı, 2001).

İçinde bulunduğumuz yüzyılda dünya birçok alanda küreselleşmektedir. Bu sebeple yaşanan gelişmelere duyarsız kalmamak ve kendi değerlerimizi korumak adına kendi sınırlarımız içerisinde kalmamız çok da doğru olmayacaktır. Herhangi bir ülkede yaşanan değişim veya gelişim diğer ülkelere de yansımaktadır. Bu nedenle eğitimde küreselleşmenin yansımalarını görmezden gelmemek gerekir. Ülkemizde yaşayan kültürleri ebru sanatına benzetebiliriz. Ebru sanatında olduğu gibi her renk kendi öz yapısını koruyarak diğer renklerle birbirine bağlanır. Bu nedenle çokkültürlü eğitim uygulamalarına yer vermenin ülkenin var olan gücüne katkı sağlayacağı söylenebilir (Cırık, 2008).

Türkiye’de çokkültürlü eğitim uygulamalarına bakıldığında da çağın gereği olarak eğitim programlarında çokkültürlü eğitim bakış açısı beklenir. Eğitim programlarında birçok değişiklik yapılmıştır. Özellikle sözel derslerde çokkültürlü eğitim ile ilgili ilişkilendirme yapılsa da yapılan araştırmalar bunun yeterli olmadığını göstermektedir.

2.11 Dünya’da Çokkültürlü Eğitim Uygulamaları

Son yıllarda kültürel çeşitliliğin tanınması ile ilgili bir takım değişiklikler meydana geldi. Özellikle de demokratik ülkelerin tümünde, azınlıklara uygulanan asimilasyon politikasından daha kapsayıcı politikalara gidilerek kültürel çeşitliliği tanıyan kültür politikalarına yer verildi (Kymlicka, 1998). Çokkültürlülük, Kanada ve Avustralya deneyimleri örnek alınarak, hedeflenen nüfus topluluklarının tanımında (yerli halklar, azınlıklar ve göçle oluşan topluluklar) bu tartışmayı ortaya

koyarak, çözüm arayışında milli bağlamların özgüllüğü üzerinden yapılan tartışmaları niteleyen bir kavram haline geldi (Doytcheva, 2013). Çokkültürlülük politikaları ile ilgili dünya üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında, çokkültürlülük politikalarının özgül milli bağlamların içinden çıkmış olduğu ortaya çıkar (Doytcheva, 2013).

Çoğulcu bir toplum, klasik çoğulculuk olarak düşünülmemelidir. Çokkültürlü birden fazla ulusal ya da etnik kültürü barındıran siyasal bir toplum yani çağdaş devletler olarak düşünülmelidir. Bugün özellikle demokratik devletlerden hiç biri homojen bir toplum yapısına sahip bulunmamaktadır. Son yüzyıl içerisinde kültürlerin kaynaşması artarak sürmekte, sanayi devrimi ile fakir ülkelere, zengin ülkelere doğru ve ikinci dünya savaşı sırasında ve sonrasında yaşanan yoğun göçler olduğu bilinmektedir. Bu yüzden globalleşen dünyada neredeyse tek kültürlü veya kültürel olarak homojen yapıya sahip bir insan topluluğunun veya siyasal bir toplumun kalmadığını söylemek mümkün. Kymlicka, bugün çoğu ülkenin çokkültürlü bir yapıya sahip olduğunu vurgulayarak, günümüz Dünyasında 184 devletin tahminen 600 yaşayan dil grubu ve 5000 etnik gruptan oluştuğunun tespitini yapmaktadır (Balı, 2001).

2.11.1 Büyük Britanya. Büyük Britanya, tarihte çokkültürlü bir toplum olarak yer edinmiş, İngiltere, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler ülkelerinden oluşan çokkültürlü bir yapıya sahip olmuştur. Bu bağlamda farklı kültürlere ve kimliklere ev sahipliği yapmıştır. Çokkültürlü eğitim ve çokdilli eğitimin Amerika'da kabul edilmesinden sonra konunun uluslararası gündemde de sıkça yer alması çokkültürlü ve çokdilli eğitim kavramları gündemi uzun süre meşgul etmiştir. Avrupa komisyonunun çokkültürlü eğitim hakkında bir kitapçık yayınlaması, özellikle azınlıklar ile ilgili çıkan uluslararası anlaşmaların olması çokkültürlülük ve çokdilliliğin daha fazla gündemde yer almasına sebep olmuştur. Bu süreçten sonra Büyük Britanya'da çokkültürlü ve çokdilli eğitime verilen önem artmıştır. Bünyesinde farklı kültürleri barındıran Büyük Britanya süreç içerisinde farklı eğitim politikaları kullanmıştır. Günümüzde gelinen noktaya bakıldığında, toplumun kültürel kimliklerinin korunduğu, çokkültürlülük ile halkların entegrasyonunun sağlandığıdır. Çokkültürlülük ve çokdillilik ülkede önem kazanmış, farklı ırklar arasında saygı kültürü oluşmuştur. Bireyler, ülkede Britanyalılık altında bütünlük göstermişlerdir. Bu bağlamda eğitim politikaları ve devlet kurumları çeşitliliği öne

olarak, farklı kültür ve farklı etnik yapıdaki insanları eğitmek ve devamını sağlamak için düzenlenmiştir. Eğitimde, öğrenme ve öğretme yaklaşımları; saygı, hoşgörü, karşılıklı iletişim, yapıcılık ve çokkültürlülük etrafında düzenlenmiştir (Aydın, 2013).

2.11.2 Amerika Birleşik Devletleri. Çokkültürlülük tartışmaları Amerika' da 1970'lerde başlamıştır. Bu tartışmaların başlamasında eğitim ve iş sahasında yaşanan ırkçılıktan dolayı siyahların desteklenmesini öngören politikalar yanında dil, din, etnik, kültürel gruplar ve kadınları da içine alan ayrımcılık ve dışlanma etkili olmuştur. Çeşitli nedenlerle ayrımcılığa uğramış bu grupların eşit şartlara kavuşmasını sağlayacak politikaların uygulanması, bu grupların nasıl tanımlanacağını beraberinde getirmiş, bu sebeple de çokkültürlü yazın hareketlenmiştir (Özhan, 2006). Amerika' da gerek dilsel olarak gerekse dinsel olarak çeşitlilik günden güne artmaktadır (Aydın, 2013). Amerika'da çokkültürlü eğitim sayesinde etnik olarak yaşanan sorunlar en aza indirgenmiş, eğitim fırsatları en üst düzeye çıkarılmıştır. Eğitim fırsatlarından herkesin eşit şekilde faydalanmasına olanak sağlanmıştır. Çokkültürlülüğün önemli hedeflerinden biri de bireylerin sahip olduğu kültürü farklı kültürlerin bakış açısıyla görmesidir. Amerika'da bireylerin kendi kültürlerini farklı kültürleri görerek öğrendiği gözlenmiştir (Banks, 2008).

2.11.3 İsveç. İsveç çokkültürlü ve çok dilli bir ülke olarak, çokkültürlülük politikalarını 1973 yılında benimsemiştir. İsveç eğitim sistemindeki temel prensip, tüm öğrencilere dil, din, ırk, sosyal sınıf, cinsiyet, ekonomik düzeye bakılmaksızın eşit şartlarda eğitim verebilmektir. Eşitlik ilkesi eğitim sisteminde garanti altına alındığı gibi kültürlerarası yaşanacak çatışmalar veya anlaşmazlıklar için yasal düzenlemeler yapılmıştır. Öğrenciler sahip oldukları haklar doğrultusunda yetiştirilir. Irkçılık ve ayrımcılığı önleyici tedbirler alınmıştır. Bütün öğrencilere eşit eğitim imkânı sağlanarak, devlet okullarında eğitim verilir. Çokkültürlü ve çok dilli eğitim müfredatı sayesinde öğrenciler, yetenekleri doğrultusunda bilgi ile donatılarak ve aileler ile işbirliği içerisinde, öğrencilerin gelişimine katkı sağlanır (Aydın, 2013).

İsveç, 1996 yılında devlet tarafından hazırlanan bir raporla, ülkenin resmen çokkültürlü bir toplum olduğu ilan edildi. Bu rapora göre, tek kültürlü ve homojen bir toplumdaki, çokkültürlü bir topluma kaymanın nedenleri, insanların ve fikirlerin

uluslararası hareketi, yüksek sayıda göçmen ve ya bir ebeveyni farklı bir ülkede doğmuş vatandaşlardı. Raporun amacı ülkedeki göçmenlere yönelik politikalar önermekti. Bu rapor sonuçları hakkında parlamentonun bazı üyelerinde bir takım çekinceler yaratmış olsa da raporun İsveç'te göçmenler üzerinde yeni bir siyasi görüş birliğini müjdelediği varsayıldı (Carlson vd., 2011).

2.11.4 Kanada. Çokkültürlülük konusunda adı en çok geçen ülkelerden biri de Kanada'dır. Kanada'nın çokkültürlülük konusunda model olması iki farklı milletin kurucu unsuru olmasıdır. İki farklı millet tek devlet politikasında şekillenen Kanada, kuruluş aşamasında farklılıklardan kaynaklı olarak bir takım çatışmalar yaşamış olsa da bu sorunu politik olarak en iyi çözen devletlerden biri olmuştur (Bağlı ve Özense, 2013). 1971 yılında çokkültürlülüğü kabul etmiş bir ülkedir. Farklı kültürlerin dışlanmaması ve ötekileştirilmemesi gereken bir politikaya sahiptir. Bu ülkede farklı olmak, ulusal birliğin parçası olarak algılanmaktadır. Buda çokkültürlülüğün felsefik temelini oluşturmaktadır. Kanada çokkültürlülüğü kabul eden ülkelerden biridir. Milli kimliğin bir parçası olarak, farklılıkların korunması bir politika olmuştur. Uygulanan politikalar ile Kanada vatandaşlığı her birey için üst bir kimlik oluşturmuş ve gelen her hükümet bunu vizyon haline getirmiştir (Vatandaş, 2002). Kanada'da yaşayan tüm kültürel gruplar kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim alma hakkına sahiptir. Bu ülkede tüm kültürlerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak programlar geliştirilmiştir (İ. Kaya ve Aydın, 2013). Kanada da yaşayan bireyler için tek toplumsal olgunun vatandaşlık bilinci ve vatandaşlık fikri olduğudur. Sosyal vatandaşlık ve sosyal vatandaşlık imkânları ile bireyler kendilerini Kanadalı olarak görmekten gurur duyarlar. Bu bağlamda Kanada, çokkültürlülüğü, içinde sağlamış olduğu büyük imkânlar olan sosyal vatandaşlık fikri ile geliştirerek ideale dönüştürmeyi başarmıştır (Bağlı ve Özense, 2013).

2.12 Çokkültürlü Eğitimin Önemi ve Avantajları

Çokkültürlü eğitim, toplum içerisinde tüm öğrencilerin, katılım göstermeleri için bilgi, beceri ve davranışları geliştirmelerini sağlarken farklı ve çeşitli gruplardan gelen öğrencilere eşit eğitim imkânı sağlayan bir eğitim türüdür (Banks, 2013). Çokkültürlü eğitimin demokratik bir toplumda tüm öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bireyleri geliştirmek için tasarlandığı düşünülür (Gorski,

2010). Çokkültürlü eğitim demokratik değerler üzerine kurulu önemli bir eğitim öğretim yaklaşımıdır. Ayrıca demokratik değer ve tutumların gelişmesine katkısı olacağı gibi aynı zamanda farklı kültürlerden gelen toplumun bütünleşmesine de katkı sağlayacaktır.

Çokkültürlü eğitimin avantajlarını Aydın (2013) şu şekilde ifade eder:

1. İnsanların gelişimini sağlayarak eğitimde verimliliği artırır.
2. Farklı bakış açıları kazandırarak, yaratıcı problem çözme becerilerini artırır.
3. Çokkültürlü eğitim, olumlu ilişkileri güçlendirir.
4. Çokkültürlü eğitim, önyargıları ortadan kaldırır.
5. Çokkültürlü eğitim sayesinde çok yönlü ve daha geniş dünya görüşünün gelişimi sağlanmış olur.

Çokkültürlü eğitim, tüm kültürleri bir araya toplayarak, bireylerin toplum içerisinde uyumlu bir şekilde yaşamalarına olanak sağlar. Farklı kültürel gruplardan gelen öğrenciler arasında hoşgörü ve anlayışı teşvik etmesi en önemli avantajları arasında yer alır. Çokkültürlü eğitim kültürel bir kabullenıştır. Öğrencilerin farklı ırk, dil, din, gelenek, görenek hakkında bilgi edinmesini sağlayarak kendisinden farklı olanı kabul etmeyi öğrenir (Aydın, 2013). Bu bağlamda düşünüldüğünde çokkültürlü eğitimin birçok faydasından ve avantajlarından söz edilebilir. Önyargıyı ve ırkçılığı ortadan kaldıran, farklı kültürler arasında etkileşimi sağlayan, tüm kültürleri uyum içerisinde bir araya toplayan, farklı gruplar arasında anlayışı ve hoşgörüü teşvik etmesi açısından önemli avantajları ve faydaları olduğu söylenebilir.

2.13 Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları

Bazı uzmanlara göre etnik gruplar arasındaki iletişimi bozmak isteyen kişiler, çokkültürlü eğitimi kullanabilmektedir. Bennet (1995) Çokkültürlü eğitimin dezavantajı olarak, kültürel değerler üzerinde fazlasıyla durmak önyargıların artmasına sebep olabilir, insanın doğasında farklı olanları aşağı görmek vardır. Çokkültürlü eğitim bireyler arasında farklı olma duygusunu artırabilir. Bu bağlamda yapılması gereken farklılıklardan çok benzerlikler üzerinde durmaktır. Irklar arasında farklılıklardan çok benzerlikler üzerinde durulması gerektiğidir (Aydın, 2013).

Gorski (1995) etnik kökenin, birçok milleti böldüğünü ve parçaladığını iddia eder. Örneğin eski Sovyetler Birliği, Hindistan, Yugoslavya, Etiyopya'ya bakılırsa bu ülkelerde bazı krizlerin yaşandığı görülür. Zaman içerisinde çokkültürlü eğitim istenmeyen ve beklenilmeyen sonuçlarla karşı karşıya kalabilir. Çokkültürlü eğitim, farklı kültürler hakkındaki düşünceleri değiştirmek ve asılsız iddialarda bulunmak için kullanılabilir. Bu da hâkim olan ve azınlık kültürler arasında uyuşmazlığa sebep olabilir (Aydın, 2013).

2.14 Çokkültürlü Eğitime Karşı Eleştiriler

Çokkültürlü eğitimin yararlı olduğunu söyleyen akademisyenlerin yanı sıra, ülke bütünlüğüne zarar vereceğini düşünen akademisyenler de mevcuttur. Çokkültürlü eğitimin etnik köken kültürünü desteklediği ve ortak kültürü zayıflattığı düşünülmektedir. Ayrıca ülkeleri sosyal, ekonomik ve siyasi olarak değiştirdiği iddia edilir (Parekh, 2002).

Çokkültürlü eğitimle ilgili farklı eleştiriler bulunmaktadır. Aldridge, Calhoun ve Aman (2000) yaptıkları eleştirilere bakıldığında şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Çokkültürlü eğitim ırkçılık ve etnik konuları kapsar.
2. Çokkültürlü eğitim ile ilgili değil, farklı konu alanı olarak öğretilmelidir.
3. Çokkültürlülük bölücülüktür.
4. Tek bir kültürün hâkim olduğu toplumlarda kültürel ayrıştırmaya gerek yoktur.
5. Çocukların eğitiminde çokkültürlü eğitim ileriki dönemlerde verilmelidir.
6. Toplum içerisindeki ortak değerleri ortadan kaldıran bir eğitim türüdür.
7. Çokkültürlü eğitimle ilgili yeterince kaynak bulunmamaktadır.

Yapılan eleştirilere bakıldığında belli bir haklılık payı olsa da çokkültürlü eğitimin en önemli hedeflerinden biri de ülkelerin sosyo kültürel yapısını geliştirdiği, insanlar arasında kültürel saygıyı artırdığı, eğitimde eşitliği sağlayan bir eğitim türü olduğudur. Ayrıca toplumsal barışa, demokrasi kültürüne katkı sağlayan bir eğitim türüdür.

3. Bölüm: Yöntem

Bu araştırmanın amacı, son yıllarda bir fenomen haline gelen çokkültürlü eğitim hakkında, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarını tespit etmek ve ortaya koymaktır. Dünyada birçok ülkede çokkültürlü eğitim uygulanmaktadır. Çokkültürlü eğitimi uygulayan ülkelerde yapılan araştırmalarda çokkültürlü eğitime karşı düşünceler olumlu yöndedir. Türkiye’de de son yıllarda çokkültürlü eğitim alanında bir takım çalışmalar yer almaktadır. Bu bağlamda çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri merak konusudur. Bu araştırmada çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algıları sunulacaktır.

Bu araştırmanın amacına uygun olarak, araştırmacı tarafından uzman görüşlerine başvurarak hazırlanan “Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği”, İstanbul ilinin bir ilçesinde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı ilçe, farklı etnik kökenleri bünyesinde barındıran, sosyo-ekonomik olarak farklılıklar gösteren, Türkiye’nin farklı bölgelerinden göç alan bir ilçedir. Bu çalışmada uygulanan araştırma yöntemleri ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel ve nitel yöntemlerin beraber kullanıldığı, karma yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem, nicel ve nitel verilerin beraber toplandığı ve araştırma sorularına cevap vermek için iki veri türünden yararlanılan birbirine yaklaşan paralel tasarım seçilmiştir. Karma araştırma yöntemi, nicel veriler ile nitel verileri birleştirmesinden dolayı güçlü bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2012). Çokkültürlü eğitim hakkındaki algıların düzeyi ile bu düzeyle ilişkili olan değişkenlerin belirlenmesine yönelik kapalı uçlu sorularla toplanırken, çokkültürlü eğitimin dezavantajları ve eğitim sistemine aktarılmasına ilişkin görüşler açık uçlu iki soru ile toplanmıştır. Açık uçlu iki soruya şık eklenmiştir. Ayrıca diğer şıkkı eklenerek katılımcıların şıklardan farklı olarak görüşlerini yazabilmeleri sağlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Evren, araştırma kapsamına giren aynı özellikleri taşıyan birimlerin tümü olarak tanımlanmaktadır. Örneklem ise, evrenden seçilen tarafsız bir temsilci, birey ya da objeler topluluğu olarak ifade edilir. Bir örneklem evreni temsil edici olmalıdır; çünkü örneklemden elde edilen istatistikler evren ile ilgili tahminde bulunulmasını sağlar. Yansız bir örneklem seçmek için evrendeki her üyenin örnekleme seçilme şansının eşit ve bağımsız olması gerekir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013). Bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinin bir İlçesinde, ilkököl ve ortaokullarda görev yapan 2213 öğretmen ile 151 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Örneklemine ise 38 Okul yöneticisi (12 kadın, 26 erkek), 382 Öğretmen (215 kadın, 167 erkek) olmak üzere toplam 420 (227 kadın, 193 erkek) katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem türü *Oransız Eleman Örneklemedir (Basit Tesadüfî Örnekleme)*. Seçilen örneklem dâhilin de evren parametresi ile ilgili tahminlerde bulunulabilmektedir. İstanbul ilinin bir ilçesinde bulunan okullara gidilerek “Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmada 550 ölçek dağıtılmış, 450 tanesi geri gelmiş, bunlardan 420 tanesi geçerli sayılmıştır. 30 ölçekte herhangi bir katılım sağlanmamıştır. Hiçbir işaretleme yapılmadan ve görüş bildirilmeden geri gelmiştir. Araştırmaya katılan bütün okul yöneticileri ve öğretmenlerin cevabı değerlendirmeye alınmıştır.

3.3 Araştırmanın Soruları

Bu araştırmanın soruları, çokkültürlü eğitimle ilgili olarak okul yöneticileri ve öğretmenlerin düşüncelerinin ne olduğunu ve çokkültürlü eğitime ilişkin algı düzeylerini öğrenmeye yönelik oluşturulmuştur. Araştırmanın soruları aşağıdaki gibidir:

1. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin genel olarak çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları nasıldır?
2. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları ile yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitimin dezavantajlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. İlkokullarda ve Ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitimin müfredata eğitim sistemine aktarılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?

3.4 Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın pilot çalışması araştırmacı tarafından 140 kişiye uygulanarak yapılmıştır. Daha önce hazırlanan ölçek ve açık uçlu sorularda, okul yöneticileri ve öğretmenlerin dönütleri ile eğitim alanında doktorasını yapmış beş uzman görüşü ışığında düzenlemeler yapılarak ölçeğe son şekil verilmiştir. Araştırma kapsamında hazırlanan ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin birinci bölümü genel bilgiler başlığını taşımaktadır. Bu bölümde katılımcılardan cinsiyet, etnik köken, yaş, eğitim durumu, çalışılan kurumdaki pozisyon ve çalışma süresi istenmiştir. İkinci bölümde ise “Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği” yer almaktadır. Bu ölçekte 20 madde mevcuttur. İlk 20 madde Beşli Likert tipli bu ölçek; “Kesinlikle Katılmıyorum(1)”, “Katılmıyorum(2)”, “Kısmen Katılıyorum(3)”, “Katılıyorum(4)” ve “Kesinlikle Katılıyorum(5)” olarak derecelendirilmiştir. Ayrıca katılımcılara Çokkültürlü Eğitim ile ilgili iki tane açık uçlu soru sorulmuştur. “Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği” nin güvenilirliği için, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve bu katsayı **.90** olarak bulunmuştur. Elde edilen **.90** katsayısı ölçeğin çokkültürlü eğitime ilişkin algıyı ölçme konusunda çok güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Tablo 1

Güvenirlilik Analizi

Güvenirlilik Katsayısı	Madde Sayısı
.90	20

“Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği” nin yapı geçerliliği, 420 öğretmenden elde edilen verilerle yapılan faktör analizi ile belirlenmiştir. Verilerin ve örneklemin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Meyer Olkin (KMO) testi uygulanmıştır ve KMO katsayısı **.95** bulunmuştur.

Yapılan faktör analizi sonucunda, ölçekteki 20 maddenin tek boyutu için varyansın % 44'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğuna karar verilmiştir.

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verilerinin toplanması için Bahçeşehir Üniversitesi ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne dilekçe (Sayı: 59090411.605.3552685 ve Sayı: 590904111.605.3552685) yazılarak izin alınmıştır, bu izinler doğrultusunda araştırma gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında uygulanan ölçek, Bahçeşehir Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonundan onay olarak gerçekleştirilmiştir. Komisyon Yüksek Lisans Tez projesini inceleyerek araştırmanın etiğe aykırı unsur içermediğini tespit etmiştir. Veri toplama aşamasında araştırmacı okulları gezerek verileri toplamıştır. Dört haftalık veri toplama süreci sonunda ölçeğin işlevliliği durdurularak, araştırmanın veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

Toplam 550 ölçek dağıtılmış bu ölçeklerden 450 tanesi geri gelmiş ve bunlardan 420 tanesi geçerli sayılmıştır. Bu ölçeğin 382 tanesini öğretmenler, 38 tanesini de okul yöneticileri oluşturmaktadır.

3.6. Verilerin Analizi

Bu araştırma için hazırlanan ölçek 420 katılımcıya uygulanmıştır. Okul yöneticileri ve Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Algılarını tespit etmek için ölçekte yer alan maddelerin aritmetik ortalaması alınmıştır. Bu ortalamalar 0.80 (5/4)'lik aralıklarla yorumlanmıştır (*1.00-1.80 çok düşük, 1.81-2.60 düşük, 2.61-3.40 orta, 3.41-4.20 yüksek, 4.21-5.00 çok yüksek*) (Y. Kaya ve Söylemez, 2014, s.132). Elde edilen veriler Sosyal Bilimler için istatistiksel program (SPSS) ile analiz edilmiştir. Ayrıca, yapılan analizler sonucunda hangi testin kullanılacağına karar vermek için ölçek maddelerinin normalliğine bakılmıştır. Maddeler normal dağılım göstermediği için parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U-testi ile Kruskal Wallis H-testi kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir.

Parametrik istatistikler için “normallik” varsayımının karşılanmadığı durumlarda alternatif testler olarak önerilen ilişkisiz iki örneklem için Mann Whitney U-testi, ilişkisiz k-örneklem Kruskal Wallis H-testi, ilişkili iki örneklem için Wilcoxon eşleştirilmiş çiftler testine yer verilir. Bu üç test, ölçümlerinin sürekliliğinin sağlandığı durumlarda gruplar arası veya gruplar içinde anlamlı farkların olup olmadığını test ederler. Bu testler temelde ortanca testine dayanırlar. Ayrıca bu testler sadece farklılıkların yönüyle değil, puanların sıra toplamını kullanarak, miktarlarını da dikkate alan en güçlü parametrik olmayan istatistikler arasında yer alırlar (Büyüköztürk, 2012).

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin algılarını incelemek için her bir katılımcının maddelere verdiği cevaplar puanlandırılmış ve aritmetik ortalamaları ile standart sapma değerleri bulunmuştur. Elde edilen sonuçların hangi aralıkta (*1.00-1.80 çok düşük, 1.81-2.60 düşük, 2.61-3.40 orta, 3.41-4.20 yüksek, 4.21-5.00 çok yüksek*) (Y. Kaya ve Söylemez, 2014, s.132) olduklarına bakılmış çokkültürlü eğitime ilişkin algıları yorumlanmıştır. Ayrıca katılımcıların algıları ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmanın nitel kısmında, sorulan açık uçlu sorulara (1. Sizce çokkültürlü eğitimin dezavantajları nelerdir? 2. Sizce çokkültürlü eğitim müfredata eğitim sistemine aktarılırsa bu durumun en büyük getirisi ne olur ?) verilen cevaplar *içerik analizi yöntemi* ile derinlemesine analiz edilmiş ve katılımcıların ortak ya da birbirinden farklılaşan görüşleri değerlendirilmiştir.

4. Bölüm: Bulgular

Bu araştırmanın amacı, son yıllarda bir fenomen haline gelen çokkültürlü eğitim hakkında, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarını öğrenmektir. Dünya’da birçok ülkede çokkültürlü eğitim yapılmaktadır. Çokkültürlü eğitim yapan ülkelerde yapılan araştırmalarda çokkültürlü eğitime karşı düşünceler olumlu yöndedir. Türkiye’nin de son yıllarda çokkültürlü eğitim yönünde bir takım çalışmaları yer almaktadır. Bu bağlamda çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri merak konusudur. Bu araştırmada çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarına yer verilmiştir. Ayrıca araştırma problemlerinin çözümü için toplanan verilerin, yöntem bölümünde açıklanan tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu araştırmada toplanan nicel ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Aşağıda araştırmaya ait nicel ve nitel verilerin analizlerine dair bulgular yer almaktadır.

4.1. Nicel Soruların Analizleri

Araştırmanın nicel bölümü için çokkültürlü eğitim ölçeği aracılığı ile toplanan veriler çeşitli analizlere tabi tutulmuş ve bu analizler sonunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalamasına bakılarak, çokkültürlü eğitime karşı tutum dereceleri belirlenmeye çalışılmış ve bu analiz sonucunda, katılımcıların çokkültürlü eğitime karşı algıları, yüksek derecede olumlu olarak bulunmuştur.

4.1.1 İlkokul ve Ortaokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Genel Olarak Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algıları

Nasıldır?. Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin ölçekteki maddeleri derecelendirme durumları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2

Ölçekteki Maddeler ve Bu Maddeleri Derecelendiren Kişi Sayıları

Maddeler	1	2	3	4	5	Toplam
1. Çokkültürlü eğitimin gerekliliğine inanıyorum.	30	29	34	183	144	420
2. Türkiye'deki çokkültürlü eğitim çalışmalarını yeterli bulmuyorum.	28	52	69	189	82	420
3. Bir öğretmen olarak kendimi çokkültürlü eğitimci olarak görüyorum.	21	42	106	172	79	420
4. Öğretmenlerin çokkültürlülük konusunda eğitim almaları gereklidir.	19	43	66	181	111	420
5. Okullarda uygulanan eğitim-öğretim faaliyetleri, kültürel olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmalıdır.	19	48	61	174	118	420
6. Okul yöneticilerinin çokkültürlülük konusunda eğitim almaları gereklidir.	17	36	74	174	119	420
7. Sınıf içindeki öğrencilerin farklı kültürlere sahip olmasının öğretmenlerin işini zorlaştıracağını düşünüyorum.	53	98	91	122	56	420
8. Farklı kültürlere sahip öğrencilerin yaşadıkları	13	52	87	191	79	420

sorunları, çokkültürlü eğitim çerçevesinde çözülebileceğini düşünüyorum.						
9. Çokkültürlü eğitim ile, sınıfta bulunan farklı etnik köklerdeki öğrenciler arasında empati yeteneğinin gelişeceğini düşünüyorum.	16	44	66	191	103	420
10. Etkili bir öğretmen olmak için sınıf içinde var olan kültürel farklılığın bilincinde olmak gerekir.	15	35	64	168	138	420
11. Çokkültürlü eğitim ile farklı kültürlere karşı ön yargıların ortadan kalkacağını düşünüyorum.	21	44	76	182	97	420
12. Sınıf içinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlara çözüm üretebilirim.	17	34	97	189	83	420
13. Ülkemizde farklı kültürlere saygı duyulduğunu düşünüyorum.	62	144	72	85	57	420
14. Birden fazla kültürün hakim olduğu sınıflarda çatışma olacağını düşünüyorum.	49	164	102	85	20	420
15. Ülkemizde anadilde eğitim yapılması gerektiğine inanıyorum.	75	72	115	93	65	420

16. Ülkemizde kadın eğitimi, erkeklere oranla daha düşük bir düzeyde kalmıştır.	17	44	74	177	108	420
17. Üniversitelerde, çokkültürlü eğitim ile ilgili derslerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	27	36	86	167	104	420
18. Kültürler-arası iletişimin ilerlemesinde, sosyal medyanın önemi büyüktür.	6	23	68	190	133	420
19. Kitle iletişim araçlarının (gazete, tv, radyo...vb) gelişmesi, ve yaygın kullanılması kültürlerin birbirlerini yakından tanınmasını sağlar.	9	20	65	189	137	420
20. Okullarda uygulanan öğretim teknolojilerinin tasarımlarında kültürel olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır.	8	32	73	192	115	420
Ortalama	26	55	77	165	97	420
Yüzde (%)	6.19	13.0	18.33	39.28	23.0	

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği'nde yer alan maddeleri daha çok *katılıyorum* (% 39.28) ve *Kesinlikle katılıyorum* (% 23.00) olarak derecelendirdikleri görülmektedir. Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği'ndeki maddelere verilen cevapların aritmetik ortalaması ve standart sapma değerlerine bakılarak, katılımcıların çokkültürlü eğitime karşı algıları hakkında daha ayrıntılı

yorum yapmak mümkündür. Aşağıda ölçekteki maddelerin aritmetik ortalaması ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 3

Çokkültürlü Eğitim Algı Ölçeği Maddelerine Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Maddeler	$\bar{X}$	SS	N
1. Çokkültürlü eğitimin gerekliliğine inanıyorum.	3,90	1,15	420
2. Türkiye'deki çokkültürlü eğitim çalışmalarını yeterli bulmuyorum.	3,58	1,13	420
3. Bir öğretmen olarak kendimi çokkültürlü eğitimci olarak görüyorum.	3,58	1,05	420
4. Öğretmenlerin çokkültürlülük konusunda eğitim almaları gereklidir.	3,76	1,08	420
5. Okullarda uygulanan eğitim-öğretim faaliyetleri, kültürel olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmalıdır.	3,77	1,11	420
6. Okul yöneticilerinin çokkültürlülük konusunda eğitim almaları gereklidir.	3,81	1,06	420
7. Sınıf içindeki öğrencilerin farklı kültürlere sahip olmasının öğretmenlerin işini zorlaştıracağını düşünüyorum.	3,07	1,24	420
8. Farklı kültürlere sahip öğrencilerin yaşadıkları sorunları, çokkültürlü eğitim çerçevesinde çözülebileceğini düşünüyorum.	3,65	1,07	420
9. Çokkültürlü eğitim ile, sınıfta bulunan farklı etnik köklerdeki öğrenciler arasında empati yeteneğinin gelişeceğini düşünüyorum.	3,76	1,05	420
10. Etkili bir öğretmen olmak için sınıf içinde var olan kültürel farklılığın bilincinde olmak gerekir.	3,90	1,06	420
11. Çokkültürlü eğitim ile farklı kültürlere karşı ön yargıların ortadan kalkacağını düşünüyorum.	3,69	1,08	420
12. Sınıf içinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlara çözüm üretebilirim.	3,68	1,00	420

13.Ülkemizde farklı kültürlere saygı duyulduğunu düşünüyorum.	2,83	1,28	420
14. Birden fazla kültürün hâkim olduğu sınıflarda çatışma olacağını düşünüyorum.	2,67	1,07	420
15. Ülkemizde anadilde eğitim yapılması gerektiğine inanıyorum.	3,00	1,31	420
16. Ülkemizde kadın eğitimi, erkeklere oranla daha düşük bir düzeyde kalmıştır.	3,75	1,07	420
17. Üniversitelerde, çokkültürlü eğitim ile ilgili derslerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	3,67	1,12	420
18. Kültürler-arası iletişimin ilerlemesinde, sosyal medyanın önemi büyüktür.	4,00	,91	420
19. Kitle iletişim araçlarının (gazete, tv,radyo...vb) gelişmesi, ve yaygın kullanılması kültürlerin birbirlerini yakından tanınmasını sağlar.	4,01	,93	420
20.Okullarda uygulanan öğretim teknolojilerinin tasarımlarında kültürel olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır.	3,89	,95	420

Tablo 3 incelendiğinde, en yüksek ortalamaya sahip maddenin 4.01'lik aritmetik ortalama ile 19. madde olduğu görülmektedir. Bu maddede yer alan “*Kitle iletişim araçlarının (gazete, tv, radyo...vb) gelişmesi, ve yaygın kullanılması kültürlerin birbirlerini yakından tanınmasını sağlar.*” ifadesine ölçeğe cevap veren 420 katılımcıdan 9'u “Kesinlikle Katılmıyorum”, 20'si “Katılmıyorum”, 65'i “Kararsızım”, 189'u “Katılıyorum”, 137'si “ Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde katılımlarını belirtmiştir.

Tablo 3'e bakıldığında en düşük ortalamaya sahip maddenin 2.67'lik aritmetik ortalama ile 14. madde olduğu görülmektedir. Bu madde de yer alan “*Birden fazla kültürün hâkim olduğu sınıflarda çatışma olacağını düşünüyorum.*” ifadesine ölçeğe cevap veren 420 katılımcıdan 20'si “Kesinlikle Katılıyorum”, 85'i “Katılıyorum”, 102'si “Kararsızım”, 164'ü “Katılmıyorum”, 49'u “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde katılımlarını belirtmiştir.

Öğretmenlerin “Çokkültürlü Eğitim Algısı Ölçeği”ndeki maddelerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında, en yüksek aritmetik ortalamaya sahip olan maddelerin 18. ($\bar{X}=4,00$) ve 19. maddeler olduğu görülmektedir. Yani öğretmenler kültürler arası etkileşimde medyanın etkili olduğu konusuna yüksek oranda katılmaktadırlar.

Tablo 3’ deki standart sapma değerlerine bakacak olursak, en yüksek standart sapmaya sahip olan maddenin 1.35 ile 15. madde olduğu görülmektedir. En düşük standart sapmaya sahip olan maddenin ise 0.91 ile 18. madde olduğu görülmektedir. “Ülkemizde anadilde eğitim yapılması gerektiğine inanıyorum.” İfadesinin bulunduğu 15. madde en fazla farklılaşmanın olduğu maddeyken, “Kültürler-arası iletişimin ilerlemesinde, sosyal medyanın önemi büyüktür.” ifadesinin bulunduğu 18. madde farklılaşmanın en az olduğu maddedir. Standart sapma değerlerinin genel olarak yüksek olması, grubun heterojen bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

4.1.2 İlkokul ve Ortaokul da görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları ile yaş, cinsiyet, etnik köken, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?.

Katılımcıların çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Kruskal- Wallis ve Mann- Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 4

Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	227	204,89	46510,50	20632,50	,30
Erkek	193	217,10	41899,50		

Tablo 4 incelendiğinde Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($U=20391,50$; $p= ,29$; $p >0,05$). Yani katılımcıların çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları cinsiyetlerine göre değişmemektedir.

Tablo 5

Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Etnik Köken Değişkenine Göre İncelenmesi

Etnik Köken	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P
Arap	12	305,13	10	55,29	,00
Boşnak	3	157,17			
Çerkez	1	189,50			
Ermeni	2	227,00			
Gürcü	3	270,67			
Kürt	35	304,37			
Laz	7	124,79			
Rum	1	375,00			
Türk	333	192,29			
Zaza	14	312,96			
Diğer	9	278,56			
Toplam	420	305,13			

Tablo 5 incelendiğinde, Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları ile etnik kökenleri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır [$\chi^2(10)= 55,29$; $p=,00$; $p< 0,05$]. Yani katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları etnik kökenlerine göre değişmektedir. Yorumlar yapılırken, sayıları çok az olan gruplar dikkate alınmayıp sadece sayıları daha fazla olan Türk, Kürt, Arap ve Zaza grupları dikkate alınmıştır. Çokkültürlü eğitim konusundaki algıları en yüksek olan grubun Zaza etnik kökenine sahip olan katılımcılar olduğu görülmektedir. Sıra ortalaması değerlerine bakıldığında Zazaların 312,96, Arapların 305,13 ve Kürtlerin 304,37 sıra ortalaması değerlerine sahip olduğu, çokkültürlü eğitim konusundaki algıları en düşük olan grubun sıra ortalaması değeri 192,29 olan Türk kökenli katılımcılar olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Yaş	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P
22-27	132	227,06	4	8,70	,07

28-33	193	207,50
34-39	55	171,71
40-45	25	220,86
46'nın üstü	15	228,27
Toplam	420	

Tablo 6 incelendiğinde, Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları ile yaş arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$\chi^2(4)= 8,70$; $p=,07$; $p> ,05$]. Yani katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları yaşlarına göre değişmemektedir.

Tablo 7

Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi

Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	SD	X	P
Ön lisans	10	273,60	2	3,41	,18
Lisans	381	207,64			
Yüksek Lisans	29	226,36			
Doktora	-	-			
Toplam	420				

Tablo 7 incelendiğinde, Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları ile eğitim durumu arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$\chi^2(2)= 3,41$; $p=,18$; $p> ,05$]. Yani katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları eğitim durumuna göre değişmemektedir.

Tablo 8

Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Çalıştığı Kurumdaki Pozisyona Göre İncelenmesi

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Öğretmen	382	208,15	79512,00	6359,00	,208

Yönetici	38	234,16	8898,00
----------	----	--------	---------

Tablo 8 incelendiğinde Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları ile pozisyon değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (U=20391,50; p= .29; p < 0,05). Yani katılımcıların çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları çalıştıkları kurumdaki pozisyona göre değişmemektedir.

Tablo 9

Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Algılarının Çalıştığı Yılı Göre İncelenmesi

Kıdem	N	Sıra Ort.	SD	X	P
0-5	204	219,39	5	3,82	,576
6-11	131	199,58			
12-17	45	208,03			
18-23	24	184,52			
24-29	7	236,86			
30+	9	229,06			
Toplam	420				

Tablo 9 incelendiğinde Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, katılımcıların çokkültürlü eğitim konusundaki algıları ile çalıştığı yıl arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir [$\chi^2(5)= 3,82$; p=,57 ; p> ,05]. Yani katılımcıların çokkültürlü eğitim hakkındaki algıları çalıştıkları yıla göre değişmemektedir.

4.2 Nitel Soruların Analizleri

Araştırmanın nitel bölümü için katılımcılara sorulan açık uçlu sorular teker teker analiz edilmiş öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin çokkültürlü eğitimi avantajlı bir eğitim türü olarak gördükleri saptanmıştır. Aşağıda araştırma kapsamında sorulan iki açık uçlu soru şıklı olarak yazılmış, şıklardaki ifadelerden başka bir cevap vermek isteyenler için “Diğer” şikkı da eklenmiştir. Ayrıca birden fazla şık işaretleme olanağı da sağlanmıştır. Verilerin analizi birden fazla işaretlenen şıklar dikkate alınarak yapıp, tablo halinde gösterilmiştir.

4.2.1 Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir ?.

Katılımcıların *Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir?* Sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir. Bu soruya çalışmaya katılan 420 katılımcı cevap vermiştir.

Aşağıda ilk olarak okul yöneticilerinin, ardından öğretmenlerin verdikleri cevapların bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 10

Okul Yöneticilerinin Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı Sayısı	Yüzde
Uygulanması zordur.	6	% 15,8
Suistimale açık bir konudur.	22	% 57,9
Ülkeye olan aidiyet hissini azaltabilir.	7	% 18,4
Eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir.	3	% 7,8
Toplam	38	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 10 incelendiğinde 38 okul yöneticisinin yanıtlamış olduğu bu soruya 6 yönetici (% 15,8) i uygulanması zor şeklinde, 22 yönetici (% 57,9) suistimale açık bir konu şeklinde, 7 yönetici (% 18,4) ülkeye olan aidiyet hissini azaltabileceği, 3 yönetici (% 7,8) de eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir şeklinde cevap vermiştir. Ölçekte birden fazla işaretleme seçeneği de sağlanmış, ayrıca diğer şıkkı da eklenmiştir. Bu soruda okul yöneticilerinin birden fazla şık işaretlemedikleri ve diğer şıkkına da herhangi bir şey yazmadıkları belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin yarısından fazlası (% 57,9) çokkültürlü eğitimin dezavantajı olarak suistimale açık bir konu olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 11

Öğretmenlerin Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı sayısı	Yüzde
Uygulanması zordur.	105	% 21,9

Suistimale açık bir konudur.	239	% 50
Ülkeye olan aidiyet hissini azaltabilir.	63	% 13.1
Eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir.	62	% 12.9
Diğer kısmını yazan Öğretmenler	9	% 1.8
Toplam	478	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 11’de birden fazla şık işaretleyen öğretmenlerin cevaplarının dağılımına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 382 öğretmenin yanıtlamış olduğu bu soruda 105 öğretmenin (% 21,9) uygulanması zor şeklinde, 239 öğretmenin (% 50) suistimale açık bir konu şeklinde, 63 öğretmenin (% 13,1) ülkeye olan aidiyet hissini azaltabileceği şeklinde, 62 öğretmenin (% 12,9) de eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir şeklinde cevap verdiği, ayrıca diğer kısmını yazan 9 (% 1,8) öğretmen olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12

Kadın Katılımcıların Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı Sayısı	Yüzde
Uygulanması zordur.	71	% 22.7
Suistimale açık bir konudur.	156	% 50
Ülkeye olan aidiyet hissini azaltabilir.	46	% 14.7
Eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir.	34	% 10.8
Diğer kısmını yazan Öğretmenler	5	% 1.6
Toplam	312	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 12’de birden fazla şık işaretleyen öğretmenlerin cevaplarının dağılımına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 227 kadın öğretmenin yanıtlamış olduğu bu soruda 71 öğretmenin (% 22,7) uygulanması zor şeklinde, 156

öğretmenin (% 50) suistimale açık bir konu şeklinde, 46 öğretmenin (% 14,7) ülkeye olan aidiyet hissini azaltabileceği şeklinde, 34 öğretmenin (% 10,8) de eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir şeklinde cevap verdiği, ayrıca diğer kısmını yazan 5 (% 1,6) öğretmen olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13

Erkek Katılımcıların Sizce Çokkültürlü Eğitimin Dezavantajları Nelerdir Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı Sayısı	Yüzde
Uygulanması zordur.	71	% 22,8
Suistimale açık bir konudur.	156	% 50
Ülkeye olan aidiyet hissini azaltabilir.	46	% 14,7
Eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir.	34	% 10,9
Diğer kısmını yazan Öğretmenler	4	% 1,2
Toplam	311	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 13’de birden fazla şık işaretleyen öğretmenlerin cevaplarının dağılımına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 193 Erkek Öğretmenin yanıtlamış olduğu bu soruda 71 öğretmenin (% 22,8) uygulanması zor şeklinde, 156 öğretmenin (% 50) suistimale açık bir konu şeklinde, 46 öğretmenin (% 14,7) ülkeye olan aidiyet hissini azaltabileceği şeklinde, 34 öğretmenin (% 10,9) de eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir şeklinde cevap verdiği, ayrıca diğer kısmını yazan 4 (% 1,2) öğretmen olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenler çokkültürlü eğitimin dezavantajı olarak suistimale açık bir konu olduğunu ifade etmişlerdir.

Ayrıca diğer kısmına yazılan görüşler şu şekildedir:

Bir kadın katılımcı : “*Olması durumunda çok renkli bir eğitim olabilir. Buda zenginlik katar.*” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Ayrıca sınıf içinde yaşanacak kültürel zenginlik ile öğrenciler arasında empati yeteneğinin

gelişeceğinden ve böylece kültürel olarak yaşanan çatışmaların azalacağından bahsetmiştir.

Bir erkek katılımcı: “ *Dezavantajı olduğunu düşünmüyorum. Belçika, Hollanda vs. bu sistemi yıllardır uyguluyor.*” şeklinde düşüncesini dile getirmiş, ülkemizde de uygulamayı gerçekleştirebilecek olan okul yöneticilerine ve öğretmenlere verilecek hizmet içi eğitimlerle çokkültürlü eğitimin uygulanabileceğinden bahsetmiştir.

Konuyla ilgili olarak bir başka erkek katılımcı: “*Mevcut sanayi toplumu, bilgi toplumu, şehirleşen, karma bir toplum vardır, mevcut olarak hiçbir kültür temsil hakkına yeterince sahip değildir. Yeni düzen hiçbirine müsaade etmiyor.*” şeklinde yorum yapmıştır. Yine konu ile ilgili olarak bir kadın katılımcı: “*Kesinlikle dezavantajının olduğunu düşünmüyorum. Daha çok emek istemesi dezavantaj değildir. Bu fikir kolaycılığının bir uzantısıdır.*” şeklinde yorum yapmıştır. Ayrıca çokkültürlü eğitimi istemeyen bir takım çevreler olduğunu dile getirmiştir.

Bir kadın katılımcı konu ile ilgili olarak, “*çokkültürlü eğitim dezavantaj değil ancak uygulamada birtakım engeller yaşanabilir. Uygulamada yaşanacak sorunlar için öğretmenlere seminerler düzenlenmelidir.*” şeklinde yorum yapmıştır. Bir erkek katılımcıda buna ek olarak “*uygulamada gerekli önlemler alınmazsa sınıf içerisinde çatışma olacaktır.*” şeklinde yorum yapmıştır. Başka bir erkek katılımcı: “*uygulanması zor bir eğitim türüdür. Uygulayacak kişilerin iyi bir donanıma sahip olması gerekir.*” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Bir erkek katılımcı; “*suistimale açık bir konudur.*” şeklinde düşüncesini dile getirmiştir. Buna ek olarak başka bir erkek katılımcı, “*işte bu yüzden farklı çevreler tarafından kullanılabilir.*” Şeklinde yorum yapmıştır. Bir kadın katılımcıda; “*bu tip sorunlar iyi hazırlanmış bir çokkültürlü eğitim müfredatıyla ortadan kalkar.*” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Yukarıda çokkültürlü eğitimin dezavantajları hususunda belirtilen görüşler de hem okul yöneticilerinin hem de öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda, suistimale açık bir konu olduğu görüşünde birleşmektedir.

4.2.2 Çokkültürlü Eğitim müfredata eğitim sistemine aktarılırsa bunun en büyük getirisi ne olur ?. Katılımcıların sizce *Çokkültürlü Eğitim*

Müfredata eğitim sistemine aktarılırsa bu durumun en büyük getirisi ne olur? Sorusuna verdikleri cevaplar şu şekildedir. Aşağıda ilk olarak okul yöneticilerinin, ardından öğretmenlerin ikinci soruya verdikleri cevapların bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 14

Okul Yöneticilerinin Çokkültürlü Eğitim Müfredata Eğitim Sistemine Aktarılırsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı Sayısı	Yüzde
Eleştirel düşünme yetisi kazandırır	3	% 7,8
Eğitimde eşitliği ön plana çıkarır.	14	% 36,8
Olayların çok yönlü değerlendirilmesini sağlar.	11	% 28,9
Evrensel değerleri ön plana çıkarır.	10	% 26,3
Toplam	38	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 14 incelendiğinde 38 Okul yöneticisinin yanıtlamış olduğu bu soruya 3 yönetici (% 7,8) eleştirel düşünme yetisi kazandırır şeklinde, 14 yönetici (% 36,8) eğitimde eşitliği ön plana çıkarır şeklinde, 11 yönetici (% 28,9) olayların çok yönlü değerlendirmesini sağlar şeklinde, 10 yönetici (% 26,3) evrensel değerleri ön plana çıkarır şeklinde cevap vermiştir. Ölçekte birden fazla işaretleme seçeneği de sağlanmış, ayrıca diğer şikkı da eklenerek farklı düşüncede olanların düşüncelerini yazmalarına imkân tanınmıştır. Bu soruda okul yöneticilerinin birden fazla şık işaretlemedikleri ve diğer şikkına da herhangi bir şey yazmadıkları görülmüştür.

Tablo 15

Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Müfredata Eğitim Sistemine Aktarılırsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı Sayısı	Yüzde
Eleştirel düşünme yetisi kazandırır	82	% 17,5
Eğitimde eşitliği ön plana çıkarır	164	% 35,1
Olayların çok yönlü değerlendirilmesini sağlar.	123	% 26,3
Evrensel değerleri ön plana çıkarır.	75	% 16

Diğer kısmını yazan Öğretmenler	23	% 4,9
Toplam	467	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 15’te birden fazla şık işaretleyen öğretmenlerin cevaplarının dağılımına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 382 Öğretmenin yanıtlamış olduğu bu soruya 82 öğretmenin yani öğretmenlerin (% 17,5) i eleştirel düşünme yetisi kazandırır, 164 öğretmenin (% 35,1) eğitimde eşitliği ön plana çıkarır şeklinde, 123 öğretmenin (% 26,3) olayların çok yönlü değerlendirmesini sağlar şeklinde, 75 öğretmenin (% 16) de evrensel değerleri ön plana çıkarır şeklinde, diğer kısmını yazan 23 öğretmenin (% 4,9) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 16

Kadın Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Müfredata Eğitim Sistemine Aktarılırsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı sayısı	Yüzde
Eleştirel düşünme yetisi kazandırır.	24	% 9,3
Eğitimde eşitliği ön plana çıkarır.	98	% 38,2
Olayların çok yönlü değerlendirilmesini sağlar.	65	% 25,3
Evrensel değerleri ön plana çıkarır.	54	% 21
Diğer Kısmını yazan Öğretmenler	15	% 5,8
Toplam	256	

Birden fazla şık işaretlenmesine olanak sağlanmıştır.

Tablo 16’da birden fazla şık işaretleyen öğretmenlerin cevaplarının dağılımına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 227 kadın öğretmenin yanıtlamış olduğu bu soruda 24 öğretmen (% 9,3) eleştirel düşünme yetisi kazandırır şeklinde, 98 öğretmen (% 38,2) eğitimde eşitliği ön plana çıkarır şeklinde, 65 öğretmen (% 25,3) olayların çok yönlü değerlendirmesi şeklinde, 54 öğretmen (% 21) de evrensel değerleri ön plana çıkarır şeklinde cevap vermiş, diğer kısmını yazan 15 (% 5,8) öğretmen olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17

Erkek Katılımcıların Çokkültürlü Eğitim Müfredata Eğitim Sistemine Aktarılırsa Bunun En Büyük Getirisi Ne Olur Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

Şıklar	Katılımcı sayısı	Yüzde
Eleştirel düşünme yetisi kazandırır.	35	% 15,9
Eğitimde eşitliği ön plana çıkarır.	76	% 34,5
Olayların çok yönlü değerlendirilmesini sağlar.	56	% 25,4
Evrensel değerleri ön plana çıkarır.	45	% 20,4
Diğer Kısmını yazan Öğretmenler	8	% 3,6
Toplam	220	

Birden fazla şık işaretleme olanağı sağlanmıştır.

Tablo 17’de birden fazla şık işaretleyen öğretmenlerin cevaplarının dağılımına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde 193 Erkek Öğretmenin yanıtlamış olduğu bu soruda 35 öğretmenin (% 15,9) eleştirel düşünme yetisi kazandırır şeklinde, 76 öğretmenin (% 34,5) eğitimde eşitliği ön plana çıkarır şeklinde, 56 öğretmenin (% 25,4) olayların çok yönlü değerlendirmesi şeklinde, 45 öğretmenin(% 20,4) de evrensel değerleri ön plana çıkarır şeklinde, diğer kısmını yazan 8 (% 3,6) öğretmen olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca diğer kısma yazılan görüşler şu şekildedir:

Bir kadın katılımcı : “Çokkültürlü Eğitim müfredatına geçişi desteklerim ama belki elli yıl sonra, birçok Avrupa ülkesinde uygulanan, olması gereken bir sistem fakat Türkiye’ de uygulanması zor”. şeklinde yorum yapmıştır. Çokkültürlü eğitimin ülke bütünlüğünü bozacağı düşüncesinin yaygın olması nedeni ile bu eğitim türünün müfredata aktarılmasını zor olduğu şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Bir erkek katılımcı : “Avrasya ‘da yaşamak doğal olarak çokkültürlü yaşama yeteneğine sahip olmak demektir. Eğitime aktarılması gerçek düşünce, gerçek eğitim, hayata dönük eğitim, alanında bir gelişmedir. Önce küreselleşen dünyada kültürler korunmalı bunun yolu ekonomik düzenin değişimidir eğitimden evvel”. şeklinde yorum yapmıştır. Ayrıca çokkültürlü eğitimin çok küçük yaşlardan itibaren eğitime entegre edilmesi gerektiği şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Bir başka erkek katılımcı : “Getirisinden çok yıkıcı sonuçlar doğurur.” şeklinde yorum yapmıştır. Çokkültürlü eğitimin müfredata aktarılması durumunda

ülkemizde farklı kültürlerin yaşanmasından dolayı çatışmaların olacağından bahsetmiştir.

Bir başka kadın katılımcı : *“Çokkültürlü eğitimin müfredata aktarılmasının çok büyük getirileri olur, kesinlikle desteklerim.”* şeklinde yorum yapmıştır. *“Türkiye’ de yaşanan farklı kültürler açısından birleştirici olacaktır ve zenginlik katacaktır.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Bir kadın katılımcı: *“Türkiye birçok kültürü içinde barındıran bir ülkedir. Farklı kültürlerinde anlatıldığı ders kitapları hazırlanmalıdır.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Buna ek olarak erkek bir katılımcıda *“örneğin farklı kültürlere ait özel günler müfredat içerisinde yer almalıdır.”* şeklinde yorum yapmıştır.

Bir başka kadın katılımcı: *“ Eğitim- öğretimin en önemli yap taşı müfredattır. Kültürleri içinde barındıran iyi hazırlanmış bir müfredat barış ortamına katkı sağlar. Yaşanacak kültürel sıkıntıları ortadan kaldırır.”* şeklinde yorum yapmıştır. Buna ek olarak bir erkek katılımcıda *“küreselleşen dünyada kültürlerin birbiri ile etkileşimde olmasından dolayı müfredatın yeniden hazırlanması gerekiyor.”* şeklinde yorum yapmıştır. Başka bir erkek katılımcıda *“çokkültürlü eğitim müfredata aktarılırsa, evrensel değerler ön plana çıkaracaktır. Öğrencilerin evrensel değerlere ulaşmasına imkân sağlayarak, yeni bakış açıları ortaya koyacaktır.”* şeklinde yorum yapmıştır.

Başka bir erkek katılımcı *“çokkültürlü eğitim müfredatı doğru bir şekilde uygulanmazsa çatışmalar çıkar. Bunu kullanmak isteyen bazı kötü niyetli kişiler olabilir. Bu yüzden müfredat konunun uzmanları ile hazırlanmalıdır.”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Bir kadın katılımcıda: *“eğitimde eşitliği gerçekleştirecek ve herkese yeni bakış açıları kazandıracığı için eğitime aktarılmalıdır.”* şeklinde yorum yapmıştır.

5. Bölüm: Tartışma ve Sonuçlar

Bu araştırmanın amacı, son yıllarda bir fenomen haline gelen çokkültürlü eğitim hakkında, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarını öğrenmektir. Dünyada birçok ülkede çokkültürlü eğitim yapılmaktadır. Çokkültürlü eğitim yapan ülkeler de yapılan araştırmalarda çokkültürlü eğitime karşı düşünceler olumlu yöndedir. Türkiye'nin de son yıllarda çokkültürlü eğitim yönünde bir takım çalışmaları yer almaktadır. Bu bağlamda çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri ve öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri merak konusudur. Bu araştırmada çokkültürlü eğitimi gerçekleştirecek olan okul yöneticileri ve öğretmenlerin algıları sunulacaktır. Bu araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar, literatür ışığında tartışılmaktadır.

5.1 Tartışma ve Sonuç

Çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitim, Türkiye'nin son dönemlerinde yer almış bir konudur. Dünya'da ve Türkiye'de çokkültürlü eğitimle ilgili gerçekleştirilmiş olan araştırmaların çoğu; çokkültürlü eğitim içeriği açısından sınıfta öğrencilerin birbiriyle olan ilişkileri, öğretmen ya da okul yöneticilerinin çokkültürlü eğitime karşı algıları ve eğitim talepleri ile ilgilidir. Küreselleşen dünyada çokkültürlü düşünme önem kazanmıştır. Bu araştırmada odaklanılan grup okul yöneticileri ve öğretmenlerdir. Daha önceden çokkültürlü eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda okul yöneticileri ve öğretmenler için tutum veya görüş ölçeği araştırmalar yer almaktadır. Bu araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak eğitimin uygulayıcısı olan okul yöneticileri ve öğretmenler tek bir araştırma kapsamına ele alınarak algıları ölçülmüştür. Bu sebeple bu araştırma çokkültürlü eğitime ilişkin algıyı ölçen önemli bir araştırmadır. Bu araştırmada nicel ve nitel sorular hazırlanmıştır. Yapılan araştırma İstanbul ilinin bir ilçesindeki 38 okul yöneticisi ve 382 öğretmene uygulanan 20 maddeden ve iki açık uçlu sorudan oluşan ölçeğin bulgularına dayanmaktadır.

Araştırmanın elde edilen bulgularına bakıldığında nicel analizlerden, okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitime karşı olumlu bir algıya sahip oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca çokkültürlü eğitime ilişkin olumlu bir algıya sahip

olunmasının en önemli etkisinin araştırmada da yer aldığı gibi kùltürler arası iletişimde sosyal medyanın ve kitle iletişim araçlarının etkisi olduğu görüşüdür. Bu da günümüz teknolojisinde sosyal medyanın ve kitle iletişim araçlarının kùltürlerin birbirini tanması noktasında ne kadar etkili olduğunun göstergesi sonucuna varabiliriz. Ayrıca araştırmaya katılan okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkùltürlü eğitim konusunda olumlu bir algıya sahip oldukları ve çokkùltürlü eğitimi destekledikleri söylenebilir. Nitel analizlerden çokkùltürlü eğitimin avantajlı bir eğitim türü olduğu anlaşılmaktadır. Yine araştırmanın nitel bölümünden elde edilen bulgularda çokkùltürlü eğitimin, eğitim sistemine aktarılmasının, eğitimde eşitliğin ön plana çıkmasını sağlayacağı görüşü öne çıkmaktadır. Araştırmada yaşanılan en büyük kaygının suistimale açık bir konu olduğu görüşüdür. Çokkùltürlü eğitimin bazı kesimler tarafından kullanılarak ÷lke bütünlüğünü bozacağı ve ÷lkede bölücülük yaratabileceği algısı bulunmaktadır. Çokkùltürlü eğitim, tüm öğrenciler için farklılıklara bakılmaksızın, eşitliği temel alan bir eğitim reformudur (Banks, 2013). Bu eğitim türünün uygulayıcısı olacak olan okul yöneticileri ve öğretmenlerdir. Okul yöneticilerine ve öğretmenlere çokkùltürlü eğitim uygulamalarında büyük görev düşmektedir. Bu sebeple birçok araştırmacı bu konuyla ilgili araştırma yapmıştır.

Polat (2012) “Okul Müdürlerinin Çokkùltürlülüđe İlişkin Tutumları” adlı çalışmasında okul müdürlerinin çokkùltürlü eğitime ilişkin tutumlarının alt boyutlarının bilgi 4.05, davranış 4.07 boyutuna ilişkin olarak yüksek düzey tutuma sahipken ilgi 4.25 ile oldukça yüksek düzeyde tutuma sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaya (2013) “Öğretmenlerin çokkùltürlülük ve çokkùltürlü eğitim hakkındaki görüşlerinin belirlenmesinde” adlı çalışmasında çokkùltürlülük ve çokkùltürlü eğitim hakkında düşünceler boyutunda alt boyutunda 4.36 ortalama ile yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca araştırmanın diğer alt boyutları olan çokkùltürlü eğitim konusunda yeterli hissetme, çokkùltürlü eğitim uygulamaları ve anadilde eğitimin alt boyutlarında da öğretmenlerin genel görüşlerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Demir (2012), Erciyes üniversitesi öğretim elemanlarının çokkùltürlü eğitime verdikleri önemi ölçmek amacıyla yaptığı araştırmaya göre, çokkùltürlü eğitimin önemsendiği sonucuna varmıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının çokkùltürlü eğitimi

sınıfa adapte edilmesini ve temelde derslere çokkültürlü eğitim öğeleri katılarak ön yargılarının azaltılması bulgusuna ulaşılmıştır.

İstanbul ilinde yapılan bu araştırmada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim konusunda olumlu görüş belirttikleri saptanmıştır. Polat'ın araştırması Kocaeli sınırları içerisinde gerçekleşmiştir. Aynı şekilde okul müdürleri çokkültürlü eğitim konusunda olumlu görüş belirtmişlerdir. Kaya'nın araştırması da ülkenin güney doğu bölgesinde, Diyarbakır ilinde gerçekleştirilmiştir. Orada da öğretmenlerin çokkültürlü eğitim konusunda ciddi anlamda olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Görüldüğü gibi ülkenin farklı coğrafi bölgelerinde eğitimciler çokkültürlü eğitim konusunda olumlu düşünmektedirler.

Türkiye'de çokkültürlü eğitime yönelik yapılan çalışmalara bakıldığında çokkültürlü eğitim çalışmalarını yeterli düzeyde olmadığı çokkkültürlü eğitimin yeni fark edildiği anlaşılmaktadır. Ülkemiz de yapılan çalışmalardan bazıları Altaş'ın (2003) çokkültürlü din eğitimini amaç, ilke, yaklaşım ve eğitim programlarında yer alma durumu açısından ele aldığı çalışması, Cırık'ın (2008) çokkültürlü eğitim ve yansımalarını irdelediği çalışması, Başbay ve Bektaş'ın (2009) çok kültürlü bir eğitim- öğretim ortamının tasarlanması ve öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliklerin ortaya konulması amaçlı çalışmaları, Yazıcı, Başol ve Toprak'ın (2009) öğretmenlerin çokkültürlü eğitim tutumlarını belirlemek için ölçek geliştirme çalışmaları ile Başbay ve Kağnıcı'nın (2011) Üniversite öğretim elemanlarının çok kültürlü eğitim algılarının belirlenmesi için ölçek geliştirme çalışmaları, Damgacı (2013) Türkiye'deki akademisyenlerin çokkültürlü eğitime ilişkin tutumları sayılabilir. Çokkültürlü eğitim alanında yapılan araştırmalarda akademisyenlerin, öğretim görevlilerinin, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrenci ve velilerin çokkültürlü eğitime ilişkin düşüncelerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Küreselleşen dünyada çokkültürlü düşünme önem kazanmıştır. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği toplumsal değişimler, sosyal ilişkileri uluslararası düzeye ulaştırmıştır. Gerek ülkeler gerekse insanlar arasındaki kültürel etkileşimler çokkültürlü yaşamı dünya genelinde zorunlu hale getirmiştir (Ergin ve Ermeğan, 2011). Bu araştırma okul yöneticileri ve öğretmenlerin çokkültürlülük, çokkültürlü eğitim, çokkültürlü eğitim uygulamaları hakkında olumlu düşüncelere sahip olduğunu gösterse de bu konu ile ilgili daha çok araştırmalara ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak bu araştırmada yer alan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun çokkültürlü eğitime ilişkin algılarının olumlu yönde olduğudur. Literatürde, çokkültürlü eğitimin demokrasi ve barış eğitimi ile paralel olduğu, tüm öğrenciler için eşit eğitim imkânı sağlayan, kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunları ortadan kaldıran bir eğitim türü olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle bu eğitimi gerçekteşirmeden önce insanlar, çokkültürlü eğitim konusunda bilgilendirilmelidir. Çokkültürlü eğitime çok küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır (Banks, 2013). Hassas bir konu olması nedeniyle eğitim uygulamaları uzmanlar tarafından denetlenmelidir.

Çokkültürlü eğitimin gerçekteşmesi durumunda, akademik başarısı yüksek bireyler yetişmesi hedeflenmektedir. Buna paralel olarak birbirine saygı duyan, empati ile yaklaşan, barışı savunan bireyler yetişmesi beklenmektedir. Dünya’da çokkültürlü eğitim yapan ülkelere bakıldığında Amerika, Kanada, İsveç, Finlandiya, Norveç gibi ülkelerin çokkültürlü eğitim sayesinde yaşanılan bir takım sorunları çözdüğu görölmektedir. Ayrıca Öğrenciler üzerinde olumlu bir etki sağlayarak akademik düzeyde başarının arttığı görölmektedir (Aydın, 2013). Bu bağlamda Türkiye’de uygulanacak çokkültürlü eğitim ile gerek sosyal olarak gerekse eğitimsel olarak yaşanan sorunlarda çözüm getireceği umulmaktadır.

5.2 Öneriler

Bu araştırma, konuyla ilgili olarak araştırma yapacak araştırmacılara yön verebilir. Araştırma sonuçlarına göre okul yöneticileri ve öğretmenler çokkültürlü eğitimin gerekli olduğunu düşünmektedirler. İleriki yıllarda ülkemizde uygulanacak olan muhtemel bir çokkültürlü eğitim için üniversitelerde eğitim fakültelerinde bu doğrultuda dersler konulabilir.

Araştırma sonuçlarına göre her ne kadar okul yöneticileri ve öğretmenler olumlu düşünceler belirtmiş olsa da, olumsuz düşüncelere sahip okul yöneticileri ve öğretmenlerde olmuştur. Bu olumsuz düşüncelerin giderilmesi için çokkültürlü eğitim konularının geliştirilmesi sağlanabilir.

Araştırma sonuçlarına göre çokkültürlü eğitimin eğitim sistemine aktarılması durumunda eğitimde eşitliği ön plana çıkaracağı görüşü olsa da uygulama kısmında bir takım sorunların yaşanacağı düşünölmektedir. Bu bağlamda çokkültürlü eğitimi

uygulayan ve başarıya ulaşan ülkelerin çokkültürlü eğitim programları incelenip, ülkemizdeki eğitimsel ihtiyaçlarda ve kültürlerin beklentileri göz önünde bulundurularak güncellenip, seçilecek pilot okullarda konunun uzmanları tarafından uygulanarak ne kadar etkili olduğu ölçülebilir.

Çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitim konuları Türkiye’de henüz istenilen düzeyde değildir. Bu nedenle bu alanda yapılacak yeni çalışmalar, hem ülke bütünlüğüne hem de eğitime önemli katkılar sağlayabilir.

Bu araştırmanın amacı, ülkemizde yaşayan kültürel farklılığa sahip tüm öğrencilere eşit eğitim imkanı sağlamaktır. Bu araştırma Türkiye’de farklı kültürlere sahip yaşayan insanların eğitimsel olarak veya sosyal olarak yaşanan bazı sorunlara çözüm getireceği bu bağlamda katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında çalışmada gerçekleştirilen temel konular ele alınarak daha kapsamlı araştırmalara gidilmelidir.

KAYNAKLAR

- Aydın, H. (2013). *Dünyada ve Türkiye’de Çokkültürlü Eğitim Tartışmaları ve Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Aykaç, N.& Aydın, H. (Eds.). (2006). *Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Planlama ve Uygulama*. Naturel Yayıncılık: Ankara
- Aldridge, j., Calhoun, C., Aman, R. (2000). 15 *Misconceptions About Multicultural Education. Focus on Elementary*. C. 12. s. 3: 1-4.
- Akaş, C. (Ed.). Taylor, C. (2014). *Çokkültürcülük tanınma Politikası*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları-0653, cogito-44.
- Banks, A. J. (2013). *Çokkültürlü Eğitime Giriş*. H.Aydın Çev. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Banks, A. J, C.A.McGeeBanks. (1993). *Multicultural Education: Issues and Perspectives*. 2. Bs.Boston: Allyn and Bacon.
- Banks, A. J. (2004). *Teaching for Social Justice, Diversity and Citizenship in a Global Word*. The Educetional Forum. s. 68
- Banks, A. J. (2005). *Improving Multicultural Education: Lessons From The Intergroup Education Movement*. New York: Teachers College Press.
- Banks, A. J. (2007). *Diversty and Citizenship Education: Global Perspectives*. Sn Francisco, CA: john Wiley & Son Press.
- Banks, A. J. (2008). *An Introduction to Multicultural Education (4th eds)*. Boston, MA: Pearson Publication.
- Banks, A. J. (2013). *Multicultural Education: Characteristics and goals*. In J. A. Banks& C. A. M. Banks (Eds), *Multicultural education: Issues and perspectives* (8th ed., pp. 3-23). Hoboken. NJ: Wiley
- Başbay, A. (2014). *Çokkültürlü Eğitim Kapsamındaki Derslerinin İncelenmesi: Georgia State Üniversitesi Örneği*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 14(2). 1-24.

- Banks, J. A. (2010). *Multicultural Education: Characteristics and Goals* In J. A. Banks & C. A. M. Banks (Eds.), *Multicultural Education: Issues and Perspectives* (Seventh Edition ed., pp. 3-26). United States of America JohnWiley & Sons
- Başbay, A., Kağnıcı, Y.D. (2011). *Çokkültürlü Yeterlilik Algıları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*. Eğitim ve Bilim. C. 36. 161: 199-212.
- Balı, A. Ş. (2001). *Çokkültürlülük ve Sosyal Adalet*. Konya: Çizgi kitabevi.
- Bennet, C. M. (2001). *Genres of Researc in Multicultural Education. Review of Educational Research*. C.7. s. 2: 171-217.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., Köklü, N. (2013). *Sosyal Bilimler için İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bağlı, Ö., Özensel, E. (2013). *Çokkültürlü Vatandaşlık*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Carlson, M., Rabo, A., Gök, F. (2011). *Çokkültürlü Toplumlarda Eğitim*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Cırık, İ. (2008). *Çokkültürlü Eğitim Yansımaları*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. S.34: 27-40.
- Cresswell, J. (2012). *Education Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Damgacı, F. (2013). *Türkiye'deki Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitime İlişkin Tutumları*. (Yıldız Teknik Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi).
- Demir, S. (2012). *Çokkültürlü Eğitimin Erciyes Üniversitesi Öğretim Elemanları İçin Önem Derecesi*. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/4, Fall 2012, p. 1453-1475,
- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A yayınları.

Dunn, R. (1997). *The Goals and Track Record of Multicultural Education*. *Education Leadership*. C.54.s. 7: 74-77.

Doytcheva, M. (2013). *Çokkültürlülük*. İstanbul: İletişim Yayınları. (T.Onmuş, Çev.)

EĞİTİM SEN, (2004). Aralık. Çokdilli, Çokkültürlü Toplumlarda Eğitim: Eğitimde Çokkültürlülük: Anadil, Çokdillilik ve Kültürel Kimlikler. 4. Demokratik Eğitim Kurultayı.

Ergil, D. (2010). *Çokkültürlülük ve Çokdillilik*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. c. 50. s. 3: 159-163.

Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayın evi.

Ergin, Y. D., Ermağan, B., (2011). *Çokkültürlülük ve Sosyal Uyum*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications. (www.iconte.org)

Gay, G. (1994). *A Synthesis of Scholarship in Multicultural Education*. <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrsph/le0gay.htm>.

Gorski, P. C. (2010). *The Challenge of Defining Multicultural Education*. <http://www.edchange.org/multicultural/intial.html>.

Herring, R. D., White, L. M. (1995). *School Counselors, Teacher and teh Culturally Compatible Classroom: Partnerships in Multicultural Education*. *Journal of Humanistic Education and Development*. C.34. s. 2: 52-65

Karlı, M. D. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A yayıncılık

Kara, U. (2013). *Kültürel Kimlik Anayasal Vatandaşlık Özyönetim*. Ankara: Karahan Kitabevi.

Kridel, C. (2010). *Encyclopedia of Curriculum Studies*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.

Kaya, İ., Aydın, H.(2013). *Türkiye’de Anadilde Eğitim Sorunu: Zorluklar, Deneyimler ve İkidilli Eğitim Modeli Önerileri*. İstanbul: UKAM Yayınları.

KONDA, (2011). *Kürt Meselesi'nde Algı ve Beklentiler*. (Perceptions and Expectations in the Kurdish Question). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

Kula, O. B. (2012). *Almanya'da Türk Kültürü Çok-kültürlülük ve Kültürlerarası Eğitim*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kymlicka, W. (1998). *Çokkültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kıncal, R. Y. (Ed.). (2011). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Kelm, J., Warring, D. R., Rau, R. (2001). *Impact of Multicultural Training on School Psycholog and Education Student*. *Journal of Instructional Psycholog*. c. 2. s. 4: 249-252.

Kaya, Y., Söylemez, M., (2014). *Öğretmenlerin Çokkültürlülük ve Çokkültürlü Eğitim Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi: (Diyarbakır Örneği)*. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (DÜSBED) ISSN: 1308-6219.

Montecinos, C., Rios, F. (1999). *Assessing Preservice Teachers' Zones of Concern and Comfort with Multicultural Education*. *Teacher Education Quarterly*. c. 26. s. 3: 7-24.

Oğuz, E. S. (2010). *Türkiye'de Kültür Politikaları ve Kütüphaneler 1923-1980* (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi).

Özhan, İ. (2006) *Farklılaşmanın Özel Görünümleri Olarak Çokkültürlülük ve Çokkültürcülük*. (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi).

Özpalabıyıklar, S. (Ed.). Uygur, N. (2013). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları-694, Cogito-46.

Polat, S. (2012). Okul Müdürlerinin Çokkültürlülüğe İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. s.42: 334-343.

Polat, S. (2009). Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Kişilik Özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2009, 1 (1), 154-164.

- Parekh, B. (2002). *Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek* (kültürel çeşitlilik ve siyasi teori). B. Tanrıseven, Çev. Ankara: phoenix Yayınevi.
- Salmaner, E. (Ed.). Güvenç, B. (2013). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları-902, Cogito-67.
- Taşpınar, M. (Ed.). (2012). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Elhan Kitap Yayın Dağıtım.
- UKAM, (2013). *Türkiye'de Anadilde Eğitim Sorunu: Zorluklar, Deneyimler ve İki Dilli Eğitim Modeli Önerileri*. İstanbul: Ukam Yayınları.
- UNESCO, (1982). Mexico City Declaration on Cultural Policies.
- Yazıcı, B., Başol, G., Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* 37: 229-242.

EK A

**OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLER İÇİN ÇOKKÜLTÜRLÜ
EĞİTİM ALGISI ÖLÇEĞİ**

Değerli Okul yöneticileri ve öğretmenler,

Bu ölçek, Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Teknolojisi Yüksek Lisans Programında yürütülen yüksek lisans tezi araştırması kapsamında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çokkültürlü eğitim algılarını incelemek için oluşturulmuştur.

Kısa sorulardan oluşan bu ankete vereceğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve bu çalışmadan elde edilen verilerle yapılacak yayınlarda kimliğinizi belirten bir bilgi kullanılmayacaktır.

Size verilen bu anket toplam 2 (iki) bölüm ve 28 sorudan oluşmaktadır. Sorulara vereceğiniz içten cevaplar araştırma sonuçlarının doğruluğu ve araştırmanın amacına ulaşması için son derece önemlidir. Katkılarınız ve ayıracağınız zaman için şimdiden teşekkür ederiz.

Gülsüm MARANGOZ

Yüksek Lisans Öğrencisi

05055814612

Email: marangozgulsum@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Hasan AYDIN

Tez Danışmanı

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim

Fakültesi

Email: aydinhytu@gmail.com

1. BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz?

- Kadın Erkek

2- Etnik kökeniniz?

- Arap Arnavut Boşnak Çerkez Ermeni Gürcü Kürt
 Laz Rum Süryani Türk Zaza Diğer

3- Yaş aralığınız?

- 22-27 28-33 34-39 40-45 46-51 52’NİN ÜSTÜ

4- Eğitim durumunuz nedir?

- Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora

5- Çalıştığınız kurumdaki pozisyonunuz nedir ?

- Öğretmen Yönetici-İdareci

6- Toplam görev yılınız ?

- Öğretmen 0-5 6-11 12-17 18-23 24-29 30+
Yönetici-İdareci 0-5 6-11 12-17 18-23 24-29 30+

2. BÖLÜM

Çokkültürlü eğitim, tüm öğrenciler için temel eğitimi hedefleyen kapsamlı bir okul reformu sürecidir. Bu eğitim türü, okullarda ve toplumda ırkçılık ve ayrımcılığın her türlü biçimini reddederken, toplumun üyelerinin çeşitliliğini destekler (Aydın, 2012). Bu tür bir eğitimde hedef; eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, kültürel çatışmalardan doğan sorunları çözmek, öğrencilerin birbirlerine karşı empati kurmalarını desteklemek, birbirlerinin kültürlerini tanımak ve içerisinde çalışarak akademik başarılarını artırmaktır (Banks, 2013).

	Maddeler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Çokkültürlü eğitimin gerekliliğine inanıyorum.					
2	Türkiye’deki çokkültürlü eğitim çalışmalarını yeterli bulmuyorum.					
3	Bir öğretmen olarak kendimi çokkültürlü eğitimci olarak görüyorum.					
4	Öğretmenlerin çokkültürlülük konusunda eğitim almaları gereklidir.					
5	Okullarda uygulanan eğitim-öğretim faaliyetleri, kültürel olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanmalıdır.					
6	Okul yöneticilerinin çokkültürlülük konusunda eğitim almaları gereklidir.					
7	Sınıf içindeki öğrencilerin farklı kültürlere sahip olmasının öğretmenlerin işini zorlaştıracağını düşünüyorum.					

8	Farklı kùltùrlere sahip òğrencilerin yaşadıkları sorunları, çokkùltùrlù eğitim çerçevesinde çözülebileceğini düşünüyorum.					
9	Çokkùltùrlù eğitim ile, sınıfta bulunan farklı etnik kökendeki òğrenciler arasında empati yeteneğinin gelişeceğini düşünüyorum.					
10	Etkili bir òğretmen olmak için sınıf içinde var olan kùltürel farklılığın bilincinde olmak gerekir.					
11	Çokkùltùrlù eğitim ile farklı kùltùrlere karşı ön yargıların ortadan kalkacağını düşünüyorum.					
12	Sınıf içinde kùltürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlara çözümler üretebilirim.					
13	Ülkemizde farklı kùltùrlere saygı duyulduğunu düşünüyorum.					
14	Birden fazla kùltürün hâkim olduğu sınıflarda çatışma olacağını düşünüyorum.					
15	Ülkemizde anadilde eğitim yapılması gerektiğine inanıyorum.					
16	Ülkemizde kadın eğitimi, erkeklere oranla daha düşük bir düzeyde kalmıştır.					
17	Üniversitelerde, çokkùltùrlù eğitim ile ilgili derslerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.					
18	Kùltürler-arası iletişimin ilerlemesinde, sosyal medyanın önemi büyüktür.					
19	Kitle iletişim araçlarının (gazete, tv, radyo...vb) gelişmesi, ve yaygın kullanılması kùltürlerin birbirlerini yakından tanımasını sağlar.					
20	Okullarda uygulanan òğretim teknolojilerinin tasarımlarında kùltürel					

	olarak farklı öğrenci gruplarının ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır.						
--	--	--	--	--	--	--	--

21. Sizce çokkültürlü eğitimin dezavantajları nelerdir?

- Uygulanması zordur.
- Suistimale açık bir konudur.
- Ülkeye olan aidiyet hissini azaltabilir.
- Eğitim öncesi hazırlık daha çok zaman gerektirir.
- Diğer.....

22. Sizce çokkültürlü eğitim müfredata eğitim sistemine aktarılırsa bu durumun en büyük getirisi ne olur?

- Eleştirel düşünme yetisi kazandırır.
- Eğitimde eşitliği ön plana çıkarır.
- Olayların çok yönlü değerlendirilmesini sağlar.
- Evrensel değerleri ön plana çıkarır.
- Diğer.....

EK B

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: Marangoz, Gülsüm

Uyruk: T.C.

Doğum Tarihi: 10 Mayıs 1980, Siirt

Medeni Durumu: Bekar

Telefon: 0505 581 46 12

email: marangozgulsum@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi	2003
Lise	Fatih Ahmet Rasim Lisesi	1997

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görev
2003-2004	Fatih Hacı Süleyman Bey İ.Ö.O.	Sınıf Öğretmeni
2004-2005	Fatih Mert Karahan Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi	Sınıf Öğretmeni
2005-2011	Cizre Metin Bostancıoğlu İ.Ö.O.	Sınıf Öğretmeni
2011-2014	Esenler Fatih İ.Ö.O.	Sınıf Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce (orta düzey), Arapça (orta düzey)

SERTİFİKALAR

Türkiye Satranç Federasyonu Antrenör Belgesi (Belge No: A-024999)

Cizre Kaymakamlığı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Teşekkür Belgesi (Belge No:1492)

Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlik Planlama ve Uygulama Semineri (Belge No:547)

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetlerini Geliştirme ve Yaygınlaştırma Semineri (Belge No:827)

Milli Eğitim Bakanlığı Bilgisayar İşletmenliği Kurs Bitirme Belgesi (Belge No:3009)

HOBİLER

Satranç, kültür- sanat, fotoğrafçılık, müzik.

GENERAL EXPLANATION

Multicultural education is a reform movement which will bring about basis changes in education system(Aydın, 2013). Culture has become a phenomenon which includes multiculturalism and education concepts, is discussed and cared about in a lot of field from sociology to political science, from philosophy to education science. According to Uygur (2013), culture means reality which people exist in and produce. Multiculturalism is an alternative education reform against assimilation which accepts the presence of different culture in a country (Aydın, 2013). According to the educators who give more importance to social life, education has been defined as internalizing the sociable values which a person experiences, achieving the culture of society and socializing of a person. (Kıncal vd., 2011).

Multicultural education both express the education field and it is a research field which aims that each person, who has different ethnical origin, social class and culture from other people in society, should have equal education system (Banks 1993). Multicultural education an education type which provides equal education right to children from different cultures (Aydın 2013). Nieto defends that multicultural education is a school reform which includes all of the students. Besides he rejects all kinds of discrimination and racism and protests them. He accepts and confirms the social pluralism (such as ethnic, language, race, sex and the others) reflected by people. Multicultural education even interpenetrates to used teaching strategy and curriculum at schools, the relationship between teachers, students and parents and even to the type of conceptualization of school's education and teaching nature. Because this kind of education uses critical pedagogy as philosophy and focuses on information, thought and going into actions the basis of social change. It improves the democratic principle of social justice. (Akt. Aydın, 2013).

Multicultural education is an education type in lots of countries' education system, especially in countries which legally accepts multiculturalism. Countries such as America, Canada, Switzerland etc., has achieved to solve social and educational problems of cultural groups by the way of multicultural and multilingual education(İ. Kaya ve Aydın, 2013). On the other hand, in countries which carry out multicultural education, it has been determined that this kind of education has a

positive effect on the academy success of students. According to the lots of researchers, Turkey is a multicultural and multilingual country. It has 36 different ethnic identity(KONDA, 2011). Like in the other multicultural countries in the world, lots of problems have been experienced because of the ethnic and cultural differences in Turkey, too. When the examples of countries, which apply and internalize the multicultural education in the world, are taken into consideration, it is thought by the experts that Turkey can also solve lots of cultural problems with the multicultural education (UKAM, 2013).

Therefore this research tries to search the change in the world and Turkey, exhibit and analyse the perception of school administrators and teachers working at state schools in Istanbul about this topic and also tries to find what are the reflections of multicultural education politics which are getting spread nowadays in the world. This study was carried out in a county of Istanbul which allows immigrants from each region of Turkey, shelter various kinds of cultures, is rich as cultural and also shows differences as socio-economic. In this respect, the study aims to evaluate of perception of school administrators and teachers, working in a state school, about the multicultural education, to determine the feasibility of multicultural education and define the proficiency situations. The study basicly tries to find answers to those questions:

What is the perception of school administrators and teachers working at primary and secondary school towards the multicultural education generally?

Is there a meaningful difference between the perception of school administrators and teachers working at primary and secondary school towards the multicultural education and age, sex, ethnic origin, educational status, anteriority variable.

What are the opinions of school administrators and teachers working at primary and secondary schools about the disadvantages of multicultural education.

What are the opinions of school administrators and teachers, working at secondary and primary schools, about transferring multicultural education to curriculum and education system.

In order to answer the questions of research, a new scale has been developed. This scale was applied to 420 participants with the chosen samples. Cronbach Alpha Internal Consistency coefficient was calculated as 90 for the reliability of multicultural education perception scale. The obtained coefficient shows that the scale is a reliable measurement. The Construct Validity of Multicultural Education Perception Scale was determined with factor analyze. The obtained data shows that it is a valid measurement. At the end of the made analyses, it has been decided by the experts that the multicultural education perception scale is a reliable and valid measurement. At the same time, two open ended questions was asked in research. In these questions, choosing more than one option was possible. The given answers was analysed and evaluated in tables.

The word of culture took its place in English as 'culture' in the first half of the 15th century and its meaning was farming. But firstly in 1793, it took place in a dictionary published in Germany as a writing language (Akt. Damgacı, 2013). It is thought that the concept of culture is known by everybody nowadays but literature takes attention that this word is difficult to define. Lots of definitions has been done for the concept of culture. Edward Taylor, one of the first anthropologists, made one of the first definitions. Taylor (1958) defines culture as a combination of tradition, moral, custom, belief, art and skill (Oğuz, 2010). Culture defines the lifestyle, the types of expression of society and bringing into existence himself in a society (UNESCO, 1980). Culture has a rich and various content. It is related to education, art and esthetic. In this situation, the labour of person was graded as the source of all the society and cultural development. Culture is a clear concept when we think about its suggestibility, continuity, historicity, sociability and convertibility (Güvenç, 2013).

Even though the concept of multiculturalism is a new concept, it is actually an old reality. Multiculturalism which means variety and multiplicity in numbers actually means multiplicity in terms of culture. When the origin of its meaning is thought, multiculturalism helps to show that various cultures exist together at the same time. (Uygur, 2013) Since 1980, the concepts of multicultural and multiculturalism have been used more to define human values as normative which accepting differences, contributes to improvement of global understanding. The expression of multicultural also emphasizes that all of the countries are different as culture and societies are

becoming more multicultural as the flow across national borders is getting increase (Carlson, Rabo ve Gök 2011). Parekh (2012) indicates that multiculturalism is the combination of belief and application which a group of people use while they are arranging individual and community life. At the same time, he associatesthe variety of cultural ad cultural differences with multiculturalism. According to Aydın (2013), even though there are lots of different definitions of multicultural, it is an alternative against assimilation in general. He also expresses that the existence of various cultural values in a country should be accepted and cultural differences cause cultural richness. As social philosophy and politics, multiculturalism expresses the effort of organizing a harmonious society which includes different cultural and ethnic groups by accepting the variety (Aydın 2013). A multicultural life assurance is to approve of sustainability the existence of different cultural groups in society and guaranteeing this in all of the field of life. At the same time this can be thought as sustainability of a common culture (Eğitimsen, 2004).

Societies which have more than one culture can be defined as multicultural society (Özhan, 2006). A multicultural society cannot ignore the desire of variation. Variation is a part of social life due to its definition. In social life, the base respect we have each other should also be for the various cultures which shape people in society. In this sense, respecting to different cultures will bring the feeling of trust and courage and then provide to become a united whole with the extensive society. (Parekh, 2012).

Multicultural education express the extent of education of multiculturalism. It is an education reform which provides to students equal education rights without looking at the differences of all the students (such as language, religion, age, race, economic situation and social class) (Banks, 2013). Multicultural education is a reform movement prepared to make some basis change in education system (Aydın, 2013). It is an educational novelty and process as an idea and concept (Banks, 2013). Multicultural education defend that all of the people should have equal education rights no matter which culture they are from. This kind of education defends people should have equal education opportunities no matter which their sex, social class, race and culture are (Aydın, 2013). Multicultural education support that different culture is a prosperity, it enrichs nation and increases the solution methods in individual or social problems (Aydın, 2013).

Multicultural education is basically the criticism of single cultural education. Single cultural education can't go beyond from traditional thought style and also it exterminates the alternatives and wipe out the imagination. On the other hand, it is inclined to strengthen the racism. A person cannot accept the variety of other cultures as s/he is imprisoned in his /her culture. As the person doesn't have so much information about the other cultures, she behaves with generalizations and rigid judgements and so it is possible to cause some unfairnesses. (Parekh, 2002). So it can't be mentioned that single cultural education is a good education system. The aim of the education, as a lot of important philosopher suggest, is to improve the valuable human talents deciding independently by evaluating intellectual curiosity, self-image, idea and proof. It is also to provide the improvement of the concepts like respect and susceptibility to different opinions, other people's lifestyle with intellectuality and humility (Parekh, 2002). A good education should help students to learn different life view, belief system, give opportunity to learn other cultures and provide students see the situations in terms of others eyes by developing empathy. Thus, person will think as if she were another person from a different culture and understand those people better and then sense of ability for them will improve (Parekh, 2002). Multicultural education which is based on the dynamics of multiculturalism is not only the education which is provided to students in different cultures from the dominant culture in society, it is also an education type which provides equal education opportunity to all students.

Multicultural related to self improvement of individuals affects not only their social life but also school life. The application of multiculturalism provides equality of opportunities in education (Cırık, 2008).

Individuals are exposed to discrimination because of their different identity. At the same time one of the fields of discrimination is education part. Education is all of the people's right and the principle of education is that discrimination cannot be done in topics like religion, language, race, ethnic origin sex and age (Eğitimsen, 2004). Mentioned discriminations, as Gay told in 1994, will cause intercommunal polarization, decreasing of communication between people and getting away from the society. No matter what the ethnic origin and religion identity are, the education environment should be prepared according to the opportunities which will help

people realize themselves. So multicultural education is an approach which provides solution to solve this problems.

When the definitions of multicultural education is searched, it is understood respect to human rights, organizing education environment which reflects cultural differences and cultural varieties, creating different viewpoints and analyzing opinions items are between its common definitions (Cırık, 2008).

The aim of the multicultural education is to increase the cultural varieties human rights, alternative life options, social fairness, equality of opportunity and the equality in distribution of authority (Aydın, 2013). The aim of the multicultural education is to achieve the perfection and equality in education. Gay (1994) expresses that the perfection and equality in education is possible when all of the groups in society have the same chance in receiving the highest education opportunity. The biggest aim of the multicultural education is to provide the equality in education and to carry out to benefit from all education opportunities equally without looking at the cultural differences of all the students (Aydın, 2013).

The basic aim of multicultural education is to remove prejudice by raising awareness (Dunn, 1997). On the other hand it is to increase humility by giving chance to explain their own value judgement and also to provide person to feel himself in peace with his own identity (Gay, 1994). It is to give opportunity to learn other living cultures in society and to provide mutual respect by realizing ethnic differences (Gay, 1994). One of the most important aims of multicultural education is to increase the academic success of students (Dunn, 1997). Another aim of the multicultural education is to provide achieving different viewpoints by arranging intercultural communication (Gay, 1994).

The aim of the research

Multicultural education has been a matter come into question and discussed in all of the countries recently. While lots of countries are making applications of multicultural education, most of the countries are experiencing the discussing extent and trying to find ways for the applications. Multiculturalism subjects have come into question also in Turkey lately. The aim of this study is to define the perception of school administrators and teachers about the applications of multicultural

education and to feel themselves sufficient about the multicultural education. For this purpose, Multicultural Education Perception Scale has been developed for school administrators and teachers by regarding the view of experts.

The importance of research

Lots of research have been done about the multicultural education in the world. It is also clear that the research about the multicultural education in Turkey have increased in the last ten years. The perception and view of school administrators and teachers working at state schools in Turkey, which doesn't sit by to these improvements in the world, is also a mystery. So school administrators and teachers, who work at state schools in one of the county of Istanbul, were chosen for the study. At the end of this study, it is thought that lots of new study can be done in the light of results obtained from the study. Furthermore, in the light of answers given by school administrators and teachers, this study results will be effective in a likely multicultural education program and in the applicaiton of the multicultural education which will come true in Turkey.

The questions of research

The questions of this research were constituted to learn what the school administrators and teachers' views are about the multicultural education and to learn their perception towards the multicultural education. The questions of the research are below:

- What is the perception of school administrators and teachers working at primary and secondary school towards the multicultural education generally?
- Is there a meaningful difference between the perception of school administrators and teachers working at primary and secondary school towards the multicultural education and age, sex, ethnic origin, educational status, anteriority variable?
- What are the opinions of school administrators and teachers working at primary and secondary schools about the disadvantages of multicultural education?

- What are the opinions of school administrators and teachers, working at secondary and primary schools, about transferring multicultural education to curriculum and education system?

The model of research

This research was carried out with the mixed method in which quantitative and qualitative techniques were used together. Mixed method and latitude projection in which quantitative and qualitative data collected together and two kinds of data in order to answer research questions were chosen.

Mixed research is powerful research method as it unites quantitative and qualitative data (Creswell, 2012). While closed-ended questions were used to define the level of perception about the multicultural education and the variables related to this level, the views about the disadvantages of multicultural education and transferring this to education system were collected with two open-ended questions. Option was added to two open-ended questions. On the other hand, by adding the ‘others’ option, a chance was given to participants to write their view different from the given options.

The universe and sample of research

2213 teachers and 151 school administrators who work at a primary and secondary school in a county of Istanbul constitute of the universe of this research. 38 school administrators (12 women, 26 men), 382 teachers (215 women, 167 men) constitute sample, too. It s 420 (227 women, 193 men) participants in total for sample. The type of sample of research is disproportionate factor sample (Simple Random Sample). With the chosen samples, predictions about the universe parameter can be done. Multicultural education perception scale was applied by going to schools in a county of school. In the research, 550 scales were distributed, 450 scales were given back and 420 of them were accepted as valid. No participation were provided in 30 scales. They were given back without any sign and view. The answers of all of the school administrators and teachers who participated to the research were evaluated.

The analyze of data

The prepared scale for this research was applied to 420 participants. Arithmetic average of items in scale was taken to determine the perception of school administrators and teachers towards multicultural education. Those averages were evaluated with 0.80 intervals (5/4) (1.00 – 1.80 is very low, 1.81-2.60 is low, 2.61-3.40 is medium, 3.41-4.20 is high, 4.21-5.00 is very high) (Y. Kaya ve Söylemez, 2014, s.132). Obtained data was analyzed with statistical program (SPSS) for social science. Besides the normalcy of scale items were investigated to decide which test will be used at the end of the analyze. As the items don't show normal distribution Mann Whitney U-test and Kruskal Wallis H- test which are not parametric were used and carried out.

The answers given to open-ended questions (1. What are the disadvantages of multicultural education according to you? 2. According to you what will be the most important profit if multicultural education curriculum is transferred to education system?) in the qualitative part of the research were analyzed in detailed with the content analysis and common or different views of participants were evaluated.

Result

Multiculturalism and multicultural education has been a subject placed in Turkey recently. Most of the researches about multicultural education done in Turkey and in the world are about the relationship of students in classroom each other in terms of multicultural education content, the perception of school administrators and teachers towards multicultural education and desires for education. Multicultural thought have more importance in global world.in this research focused group is school administrators and teachers. In the researches done before about the multicultural education, the researches which measure the view and attitude of school administrators and teachers took place. The difference of this research from the others is that; just one research was applied to school administrators, operators of education, and teachers and then their perception were calculated. So, this is an important research which measure the perception towards multicultural education. Quantitive and qualitative questions were were prepared in this research. This research based on the indications of scale which was applied to 38 school administrators and 382 teachers in a county of Istanbul, includes 20 item and 2

open-ended questions. When the obtained data is surveyed it is clear from the quantitative analyses that school administrators and teachers have a positive perception towards multicultural education. On the other hand the most important effect of having a positive perception towards multicultural education is the view that social media and mass media have an effect intercultural communication. So, in technology nowadays, It shows that social media and mass media has an important effect for cultures on knowing each other. On the other hand it can be told that school administrators and teachers who participated to research have an positive perception towards multicultural education and support multicultural education. It is understood from qualitative analyzes that multicultural education is an advantageous education type. The obtained data from the qualitative part of the research shows that transferring multicultural education to education system will come into prominence equality in education. The biggest anxiety experienced during the research was the view that this topic was open to abuse. Social changes appeared with the globalisation has brought social relations to the international level. The cultural interaction both between the countries and people made the multicultural life compulsory around the world (Ergin ve Ermeğan, 2011). Even though this research shows that school administrators and teachers have a positive perception about multiculturalism muticultural education and the applicaiton of multicultural education, lots of researches are stil needed.

Finally the perception of school administrators and teachers towards multicultural education is positive. In literature it is expresses that multicultural educaiton is paralel with the democracy and peace education and it is an education type which removes the problems because of the cultural differences, provides equal education opportunities. Because of this people should be informed about the multicultural education before making this education. Multicultural education should start in young ages (Banks, 2013). The application of education should be controlled by experts as it is a sensitive topic.

If multicultural education comes true, it is aimed to grow up people whose academic success is high. Also it is aimed to grow up people who respect each other and support peace. When we look at the countries which have multicultural education, the countries like America, Sweden, Finland and Norway, solves some problems thanks to multicultural education. On the other hand, it is observed that it

has a positive effect on students and help them increase the academic success (Aydın,2013). Thus, it is hoped to bring solutions to not only experienced educational problems but also experienced social problems by applying multicultural education in Turkey.

This research can guide researchers who will make research about this topic. According to the results of researches school administrators and teachers thinks multicultural education is necessary. For the probable multicultural education in Turkey in future, lessons related to this topic should be added in education faculties of universities. Although school administrators and teachers expressed positive views according to the results, there were also school administrators and teachers who had negative view. Multicultural education topics should be improved to remove these negative opinions.

According to the research results, even though it is thought that it will bring equality in education when multicultural education is transferred to education system, it is also thought that some problems will be experienced in application part. Multicultural education system of countries which apply it and receive accomplishment should be searched, it should be updated according to our education needs and cultural expectation and then it can applied by experts at chosen pilot schools and its effectiveness can be measured. Multiculturalism and multicultural education topics aren't still in desired level. So, new researches done about this topic can contribute to both unity of country and education.

The aim of this research is to provide equal education opportunities to all of the children living in our country and having cultural differences. It is thought that people who live in Turkey and have different culture can bring solution to some problems, which experienced educationally and socially, thanks to this research. Within the scope of research, basic topics carried out in research should be taken into consideration and more comprehensive researches should be done in future.